

Armoede en ongelijkheid

Rekenkamer Alblasserdam



Colofon

Datum:

11-4-2025

Rekenkamer Alblasserdam:

Mw. H. (Heleen) van Rijnbach, directeur

Dhr. L.G.W. (Lennart) Straver, plaatsvervangend directeur

Onderzoekers:

Dhr. T. (Tim) Kunis

Dhr. H. (Hielke) Visser



Inhoudsopgave

Colofon	2
Inhoudsopgave	3
Onderzoek naar armoede en ongelijkheid	6
Kernbevindingen	8
Conclusies en aanbevelingen	10
Reactie van college van B&W	13
Nawoord rekenkamer	16
1 Vooraf: de context van Alblasserdam	18
1.1 Het kwantificeren van armoede en ongelijkheid	18
1.2 Wat kenmerkt de inwoner van Alblasserdam?	19
1.3 De verdeling over de gemeente Alblasserdam	20
2 Armoedebeleid	26
2.1 Beleidsstructuur	26
2.2 Regionale visie en beleid	27
2.3 Lokale blik op armoede	29
2.4 Regelingen om armoede tegen te gaan	30
2.5 Aanvulling op gemeentelijke regelingen	33
2.6 Monitoring effect armoedebeleid	33
3 Uitvoering armoedebeleid	35
3.1 Samenwerking met maatschappelijke partners	35
3.2 Preventie	37
3.3 (Vroeg)signalering	38
3.4 Toegang	40
3.5 Toekenning	41
3.6 Casusregie	42
3.7 Doelbereik	42
3.8 Rol van de gemeenteraad	44
4 Beleid om ongelijkheid tegen te gaan	46
4.1 Beleidskader en visie	46
4.2 Maatregelen om ongelijkheid tegen te gaan	46



Bijlage 1. Geraadpleegde bronnen	50
Bijlage 2. Onderzoeksverantwoording	51
Bijlage 3. Overzicht maatschappelijke partners	56



Bestuurlijke nota



Onderzoek naar armoede en ongelijkheid

Aanleiding

Armoede en ongelijkheid in de samenleving zijn actuele politieke en maatschappelijke onderwerpen. Het aantal personen in armoede leek de laatste jaren te stijgen. Het kabinet Rutte 4 heeft met een maatregelenpakket hierop ingegrepen waardoor in 2022 en 2023 het aantal personen in armoede is gedaald. Het kabinet Schoof zet deze maatregelen grotendeels door. Ondanks de politieke inzet op inkomensniveau blijkt keer op keer uit onderzoek dat de buurt waarin je opgroeit bepalend is voor de kansen die je krijgt in het leven, onder meer de opleiding die je volgt.¹

Alleen kijken naar koopkracht om ongelijkheid te duiden blijkt niet voldoende te zijn, zo concludeert onder meer het Sociaal Cultureel Planbureau (SCP)². Het planbureau publiceerde in maart 2023 een onderzoek naar eigentijdse ongelijkheid. Uit deze studie komt naar voren dat eigentijdse ongelijkheid niet alleen voortkomt uit koopkrachtproblemen en armoede, maar ook samenhangt met ongelijkheid in andere hulpbronnen zoals sociaal en economisch kapitaal. Volgens het SCP liggen er kansen voor de overheid om dit actiever tegen te gaan. Zo kan de overheid specifiek beleid voeren dat urgente financiële tekorten aanvult of aanpassingen doorvoeren in het structurele beleid en systemen. Bijvoorbeeld in de openbare ruimte (door de aanleg van openbare speel- en ontmoetingsvoorzieningen) en verdeling van sociale huurwoningen of het verbeteren van schoolgebouwen. Daarbij is vooral de lokale overheid aan zet.

Doelstelling: terugkijken om stappen vooruit te kunnen maken

Dit onderzoek is gericht op het evalueren van het huidige beleid en de werkwijze van de gemeente Alblasterdam, zodat handvatten kunnen worden aangedragen voor de verdere aanpak van armoede en sociale ongelijkheid in de komende jaren. Het doel van het onderzoek is om na te gaan welke middelen de gemeente inzet om armoede en ongelijkheid tegen te gaan, tot welke resultaten deze inzet leidt en wat de verklaring is voor de resultaten. Op basis daarvan is de rekenkamer in staat concrete aanbevelingen te doen om de gemeentelijke aanpak te verbeteren.

Een DoeMee-onderzoek: onderzoek in meerdere gemeenten

Dit onderzoek is gelijktijdig in bijna 10 gemeenten uitgevoerd. Dat geeft de kans om vergelijkingen te treffen op kwalitatief niveau, waar benchmarks alleen kijken naar cijfers en getallen. In de rapportage zijn tekstblokken opgenomen waarin de situatie in de gemeente Alblasterdam wordt vergeleken met andere gemeenten.

Onderzoeksvragen

We hebben de volgende centrale vraag geformuleerd voor het onderzoek:

Welke middelen zet de gemeente Alblasterdam in om armoede en ongelijkheid tegen te gaan en in hoeverre zijn deze doeltreffend en doelmatig?

¹ Trouw. (Maart 2023). Een rijke buurt lijkt een betere voorspeller van je opleiding dan een arme.

² Sociaal Cultureel Planbureau (2023). Eigentijdse ongelijkheid.



Om de hoofdvraag te beantwoorden zijn er deelvragen geformuleerd. De deelvragen zijn:

Beleid

1. Welke ambities en doelstellingen heeft de gemeente vastgesteld ten aanzien van armoede en ongelijkheid?
2. Welke (beleids-)instrumenten past de gemeente toe om armoede en ongelijkheid tegen te gaan?
3. Hoe zijn in de gemeente rollen en verantwoordelijkheden verdeeld in de aanpak van armoede en ongelijkheid?

Uitvoering en praktijk

4. Hoe werken betrokken gemeentelijke afdelingen samen op het gebied van armoede en ongelijkheid?
5. Hoe werkt de gemeente samen met maatschappelijke partners in de aanpak van armoede en ongelijkheid? Hoe is die samenwerking georganiseerd?
6. Welke inspanning wordt geleverd door gemeente en maatschappelijk partners om alle inwoners in beeld te krijgen die gebruik zouden moeten en kunnen maken van regelingen op het gebied van armoede en ongelijkheid?
7. Hoe ziet de toegang tot de gemeentelijke dienstverlening ten aanzien van armoede en ongelijkheid er vanuit het perspectief van de cliënt uit?

Monitoring en evaluatie

8. Hoe en in welke mate heeft de gemeente inzicht in het behalen van doelen?
9. Hoe wordt kwantitatieve en kwalitatieve informatie gebruikt in de analyse van de effectiviteit van het beleid?

Leeswijzer

De rapportage is opgebouwd langs de twee onderdelen van het onderzoek: armoede en ongelijkheid. Hoofdstuk 1 richt zich op de inwoner van Alblasserdam en hoe verschillende groepen inwoners in Alblasserdam van elkaar verschillen wat betreft economisch, sociaal, cultureel en persoonlijk kapitaal. Hoofdstuk 2 richt zich op de visie op armoede, het armoedebelief en minimaregelingen en monitoring en evaluatie. Hoofdstuk 3 gaat in op de uitvoering van het armoedebelief en de samenwerking met ketenpartners en maatschappelijke organisaties. Tot slot gaat hoofdstuk 4 in op de manieren waarop de gemeente Alblasserdam ongelijkheid tegengaat. Om te zien hoe het beleid van de gemeente Alblasserdam in de praktijk werkt, maken we gebruik van drie fictieve, maar realistische klantreizen: Dennis, Shannah en Omar. Deze drie fictieve inwoners worstelen met armoede en schulden. Door het hele rapport heen volgen we de reizen van Dennis, Shannah en Omar door de gemeentelijke procedures: hoe zouden zij geholpen worden door de gemeente Alblasserdam? In paragraaf 1.3. worden Dennis, Shannah en Omar voorgesteld.



Kernbevindingen

Het onderzoek van de rekenkamer heeft verschillende inzichten en bevindingen opgeleverd over het armoedebeleid en het tegengaan van ongelijkheid in de gemeente Alblisserdam. Hieronder beantwoordt de rekenkamer de onderzoeksvragen samengevat aan de hand van de kernbevindingen. Voor een volledig beeld van de bevindingen en onderzoeksresultaten, verwijst de rekenkamer naar de nota van bevindingen.

Beleid

1. Welke ambities en doelstellingen heeft de gemeente vastgesteld ten aanzien van armoede en ongelijkheid?
2. Welke (beleids-)instrumenten past de gemeente toe om armoede en ongelijkheid tegen te gaan?
3. Hoe zijn in de gemeente rollen en verantwoordelijkheden verdeeld in de aanpak van armoede en ongelijkheid?

De gemeente Alblisserdam werkt intensief samen met andere gemeenten in Drechtsteden-verband. Dit is bepalend voor de beleidsstructuur. De regionaal vastgestelde visie op het sociaal domein is het leidende beleidsdocument op het gebied van armoede. De regionale visie op het sociaal domein in de Drechtsteden gaat uit van het versterken van de mogelijkheden van inwoners, met het versterken van bestaanszekerheid en het ontwikkelen naar werk als speerpunten.

De gemeente Alblisserdam kent (nog) geen lokaal vastgestelde overkoepelende visie en beleid op armoede, deze zijn momenteel in ontwikkeling. De lokale blik op het thema armoede, die blijkt uit onder meer het collegeprogramma, sluit grotendeels aan op de regionale visie. Alblisserdam zelf benadert armoede vanuit bestaanszekerheid en sociale kracht. De bestuurlijke prioriteiten zijn het versterken van samenwerking binnen de regio en investeren in het Brughuis.

Net als andere gemeenten biedt Alblisserdam een veelheid aan regelingen om armoede tegen te gaan. Alblisserdam hanteert grotendeels dezelfde regelingen als andere gemeenten in de regio en maakt gebruik van vergelijkbare inkomensnormen en voorwaarden. In Alblisserdam zijn verscheidene maatschappelijke organisaties en initiatieven actief die inwoners ondersteuning bieden, in aanvulling op de gemeentelijke regelingen. De ondersteuning van maatschappelijke organisaties varieert van directe financiële hulp tot alledaagse ondersteuning.

Ongelijkheid

Alblisserdam kent geen op zichzelf staand beleid op het gebied van ongelijkheid. Wel wordt armoede in de gemeentelijke inzet vanuit een brede blik benaderd, onder de noemer bestaanszekerheid. De gemeente pleegt inzet om alle vier de typen kapitaal van inwoners te versterken. De gemeente ontwikkelt een buurtaanpak om de leefbaarheid in specifieke wijken te versterken. Daarnaast is het ondersteunen van de fysieke gezondheid een belangrijk aandachtspunt van de gemeente. Dit helpt om het persoonlijk kapitaal van inwoners te vergroten.



Uitvoering en praktijk

4. Hoe werken betrokken gemeentelijke afdelingen samen op het gebied van armoede en ongelijkheid?
5. Hoe werkt de gemeente samen met maatschappelijke partners in de aanpak van armoede en ongelijkheid? Hoe is die samenwerking georganiseerd?
6. Welke inspanning wordt geleverd door gemeente en maatschappelijk partners om alle inwoners in beeld te krijgen die gebruik zouden moeten en kunnen maken van regelingen op het gebied van armoede en ongelijkheid?
7. Hoe ziet de toegang tot de gemeentelijke dienstverlening ten aanzien van armoede en ongelijkheid er vanuit het perspectief van de cliënt uit?

Het Brughuis is de centrale toegang voor het sociaal domein en brengt verschillende samenwerkingspartners samen. De gemeente is voor de uitvoering van het armoedebeleid in grote mate afhankelijk van de samenwerkingspartners. De gemeente faciliteert maatschappelijke partners, bijvoorbeeld met waarderingssubsidies, maar ondersteunt hen beperkt.

De gemeente zet zich in om de beschikbare regelingen onder de aandacht te brengen en om de financiële geletterdheid van inwoners te ondersteunen. In het Brughuis dragen verschillende organisaties bij aan preventie. Vanuit de Wet gemeentelijke schuldhelpverlening maken verschillende partijen meldingen van betalingsachterstanden in RIS-systeem, dat door de gemeente beheerd wordt. De opvolging van deze meldingen uit het systeem blijkt in de praktijk onvoldoende te werken. Voor inwoners is het Brughuis een laagdrempelige plek waar ze met verschillende soorten hulpvragen terecht kunnen. Daarnaast vinden inwoners direct hun weg naar maatschappelijke organisaties, die vaak sterke eigen netwerken hebben. De toekenning van regelingen wordt gedaan door de SDD en SWA. Er zijn daarin verschillende vormen van maatwerk mogelijk, waaronder een doorbraakbudget. De casusregie komt grotendeels op informele wijze tot stand. Vanwege de schaal van Alblasterdam is dit werkbaar. Als er sprake is van multiproblematiek neemt de coördinator van de sociaal raadsleden de casusregie over.

Monitoring en evaluatie

8. Hoe en in welke mate heeft de gemeente inzicht in het behalen van doelen?
9. Hoe wordt kwantitatieve en kwalitatieve informatie gebruikt in de analyse van de effectiviteit van het beleid?

In Alblasterdam is geen structurele monitoring van het armoedebeleid ingericht. De gemeente heeft daardoor beperkt zicht op de voortgang op de eigen beleidsdoelen en het zicht op de activiteiten van ketenpartners en maatschappelijke organisaties is versnipperd. Ook het zicht op het doelbereik is beperkt door de versnipperde monitoringsinformatie. Op Drechtsteden-niveau neemt het gebruik van regelingen toe. De minima-effectrapportage van het Nibud laat zien dat bijna alle huishoudens – onder strikte theoretische aannames – kunnen rondkomen.

Gemeenteraad

Het is voor de gemeenteraad lastig om het overzicht te houden tussen alle verschillende betrokken partijen op het gebied van armoede. De raad heeft daarbij behoefte aan scherpere doelen. Het opheffen van de Drechtraad geeft de raad nieuwe sturingsmogelijkheden. De informatievoorziening aan de raad is gefragmenteerd en vooral gestuurd door wat ketenpartners en maatschappelijke organisaties zelf aanbieden.



Conclusies en aanbevelingen

Conclusies

In Alblasserdam werken veel mensen dagelijks aan het tegengaan van armoede en ongelijkheid. Ambtenaren, professionele hulpverleners en zeker ook vrijwilligers zetten zich op verschillende manieren in om inwoners te helpen bij financiële problemen. Het hechte sociale netwerk in Alblasserdam speelt hierin een belangrijke rol: de mensen die zich inzetten om armoede tegen te gaan kennen elkaar en kunnen daardoor op basis van persoonlijke contacten inwoners naar de goede plek wijzen voor hulp en ondersteuning. De instrumenten die de gemeente inzet passen goed bij deze gemeentelijke context. Dat is met name te zien in het Brughuis, waar inwoners een laagdrempelige toegang hebben en verschillende organisaties elkaar op een laagdrempelige manier weten te vinden.

De kleinschaligheid van Alblasserdam is niet alleen een kracht. Tegelijkertijd heeft de gemeente Alblasserdam namelijk te maken met beperkte ambtelijke capaciteit en financiële middelen. Hierdoor wordt de gemeente, ook op dit dossier, voor ingewikkelde dilemma's en keuzes gesteld. De gemeente is beperkt in wat zij vanuit de eigen organisatie kan doen. Het netwerk van ketenpartners en maatschappelijke organisaties is zeer waardevol, maar het is voor de gemeente lastig om op deze samenwerking te sturen en om scherp in beeld te krijgen hoe de inzet van de verschillende betrokken partijen zich tot elkaar en de gemeentelijke doelen verhoudt.

De rekenkamer wil de raad met dit rapport handvatten geven om over deze dilemma's met het college in gesprek te gaan. Daarvoor heeft de rekenkamer de volgende conclusies en aanbevelingen geformuleerd.

1. De vroegsignalering functioneert onvoldoende – dit is een risico voor inwoners met beginnende financiële problemen.

Op dit moment functioneert de formele vroegsignalering in de gemeente onvoldoende. Het voornaamste pijnpunt zit bij het opvolgen van meldingen uit het RIS-systeem. Meldingen van betalingsachterstanden komen wel in dit systeem terecht en inwoners ontvangen wel een sms-bericht, mail of brief. Het persoonlijk benaderen van inwoners door de ketenpartners van de gemeente komt op dit moment echter niet tot stand. Dit is een risico voor inwoners die te maken hebben met (beginnende) financiële problemen, die het lastig vinden om zelfstandig om hulp te vragen. Hoe langer het duurt voordat zij hulp krijgen (en accepteren), des te meer hun financiële problemen kunnen verergeren. Daarnaast raakt vroegsignalering op meerdere manieren aan de beleidsdoelen op het gebied van armoede en ongelijkheid: het vroeg signaleren van problemen kan immers bijdragen aan het stabiliseren van de financiële positie van inwoners en voorkomen dat schuldenproblematiek leidt tot bredere problemen met meedoen in de samenleving.

2. Maatschappelijke organisaties vormen een belangrijke aanvulling op het gemeentelijke armoedebeleid, maar ervaren beperkte ondersteuning door de gemeente.

In Alblasserdam zijn veel maatschappelijke organisaties actief die een belangrijke bijdrage leveren aan het tegengaan van armoede en ongelijkheid, in aanvulling op de maatregelen die de gemeente zelf neemt. Deze maatschappelijke organisaties hebben een sterk eigen netwerk, waardoor zij inwoners bereiken die minder snel geneigd zijn om hulp van de gemeente te vragen en te accepteren. Sommige maatschappelijke organisaties ontvangen een waarderingssubsidie van de gemeente.



Maatschappelijke organisaties ervaren de ondersteuning van de gemeente als beperkt. Een voorbeeld hiervan is dat het platform geldzaken op initiatief van de deelnemers aan het overleg is beëindigd. Dit omdat het voor de deelnemers geen duidelijke meerwaarde bleek te hebben. Maatschappelijke organisaties zien kansen om armoede en ongelijkheid nog effectiever tegen te gaan, bijvoorbeeld door de onderlinge samenwerking te versterken. De gemeente kan bijvoorbeeld meer gebruik maken van het netwerk van de maatschappelijke organisaties zelf en organisaties zien kansen om inwoners beter te koppelen aan de verschillende organisaties die ondersteuning bieden. De gemeente ziet zelf weinig mogelijkheden om verder op de samenwerking met maatschappelijke organisaties te sturen.

3. Het Brughuis faciliteert de samenwerking tussen ketenpartners op een manier die past bij de schaal van de gemeente Alblasserdam.

In het Brughuis zijn organisaties die een belangrijke rol spelen op het gebied van armoede en het sociaal domein in het algemeen samengebracht. Dit is van grote meerwaarde voor een gemeente als Alblasserdam. In de eerste plaats zijn inwoners ermee geholpen dat er een centrale en laagdrempelige toegang is voor verschillende vormen van ondersteuning, al kan de bekendheid van het Brughuis nog worden vergroot. Ketenpartners zijn positief over de manier waarop het Brughuis de onderlinge samenwerking faciliteert. Het aanmeldoverleg is een meer formele structuur om casuïstiek te bespreken, maar medewerkers van de diverse organisaties lopen ook gemakkelijk informeel bij elkaars bureau langs. Vanwege de schaal van de gemeente Alblasserdam en de hoeveelheid casuïstiek is deze manier van samenwerking passend en effectief.

4. De gemeente heeft beperkt zicht op het effect van het armoedebeleid door een gebrek aan meetbare doelen en versnipperde monitoringsinformatie.

In de gemeente is geen structurele monitoring van het armoedebeleid ingericht, waardoor de gemeente beperkt zicht heeft op de effectiviteit van het beleid. Daarbij geldt ook dat veel doelen niet van zichzelf meetbaar zijn, waardoor het niet duidelijk is op welke aspecten informatie benodigd is. De monitoringsinformatie die wel beschikbaar is, bijvoorbeeld vanuit samenwerkingspartners, is ongelijksoortig en wordt niet structureel samengebracht. Dit zorgt ervoor dat de gemeente een versnipperd beeld heeft van de inzet die door de gemeente zelf, de ketenpartners en maatschappelijke organisaties gepleegd wordt en welk effect dit heeft.

Aanbevelingen

1. Investeer met prioriteit in het verbeteren van de vroegsignalering en betrek partners hierbij.

Het is van groot belang om de opvolging van signalen uit het RIS-systeem in het kader van vroegsignalering te verbeteren. Breng hiervoor in kaart welke kennis, faciliteiten en afspraken er nodig zijn om de betrokken partners in staat te stellen om de meldingen beter op te volgen. Betrek de partners die een rol hebben in het opvolgen van deze meldingen actief bij het formuleren van de verbeterstappen. Om scherp zicht te krijgen op de verbeteringen is het van belang om de opvolging van meldingen door partners structureel te monitoren. Rapporteer het komende jaar elk kwartaal aan de gemeenteraad over de geplande en ondernomen verbeteracties.

2. Versterk de samenwerking met en tussen maatschappelijke organisaties.

Maatschappelijke organisaties leveren op dit moment al een belangrijke bijdrage aan het tegengaan van armoede en ongelijkheid. Ondersteun juist daarom als gemeente deze maatschappelijke organisaties actiever, om zo de samenwerking met en tussen deze organisaties te versterken. Een laagdrempelige stap is om bijvoorbeeld om jaarlijks bij elke maatschappelijke organisatie op te halen welke knelpunten zij tegenkomen en welke ondersteuning van de gemeente daarbij zou kunnen



helpen. Ook blijft het structureel organiseren van contact en uitwisseling tussen de gemeente en de maatschappelijk organisaties van belang. Bespreek met maatschappelijke organisaties op welke manier een nieuwe vorm van structureel overleg van meerwaarde kan zijn voor de maatschappelijke organisaties en verbind heldere doelstellingen aan dit overleg. Ga daarnaast met maatschappelijke organisaties in gesprek over hoe de netwerken van de organisaties nog beter met elkaar verbonden kunnen worden en wat de rol van de gemeente (via het Brughuis) daarin kan zijn.

3. Richt structurele monitoring in en betrek de informatie van partners daarbij.

Het inrichten van structurele monitoring helpt om scherper zicht te krijgen op de effectiviteit van de inzet van de gemeente, ketenpartners en maatschappelijke organisaties. Het beter meetbaar maken van de beleidsdoelstellingen is daarvoor van belang. De gemeente heeft al de ambitie om de Brughuismonitor uit te breiden met KPI's (kritieke prestatie-indicatoren). Het nieuw vast te stellen lokale beleid voor het sociaal domein biedt hier verdere kansen voor. Een eerste stap in het inrichten van structurele monitoring is het samenbrengen van de informatie die nu al beschikbaar is. Integreer daarom de monitoringsgegevens die ketenpartners en maatschappelijke organisaties aanbieden in deze nieuwe monitoringssystematiek. Zo kan de gemeente meer gebruik maken van de nuttige informatie die de samenwerkingspartners verzamelen, zonder een extra administratieve last voor de maatschappelijke organisaties op te leggen.

4. Versterk de positie van de gemeenteraad door de informatiepositie te verbeteren en de raad te betrekken bij het formuleren van doelen waarop gestuurd kan worden.

De informatiepositie van de gemeenteraad op het gebied van armoede en ongelijkheid is op dit moment kwetsbaar. Er is geen structurele en voorspelbare informatiestroom. Een belangrijk deel van de informatievoorziening komt momenteel tot stand naar aanleiding van vragen van de raad zelf, wat kwetsbaar is omdat de raad moeite heeft het volledige speelveld op het gebied van armoede en ongelijkheid te overzien. De rekenkamer beveelt het college daarom aan om bij de uitwerking van de voorgaande aanbeveling ook de gemeenteraad actief te betrekken. Ga bijvoorbeeld met de gemeenteraad in gesprek over de manier waarop doelen in het nieuwe beleid worden geformuleerd en hoe hierover wordt gerapporteerd. Een eerste stap hierin kan zijn om in de P&C-documenten een meer expliciete koppeling met de beleidsdoelstellingen te maken.

Ontwikkelingen binnen SDD

Gedurende de looptijd van dit rekenkameronderzoek hebben medewerkers van de SDD middels een brandbrief melding gemaakt van een onhoudbare situatie in de organisatie.³ Naar aanleiding van de brief is een onderzoek ingesteld. Deze ontwikkelingen binnen de SDD zijn geen onderwerp van dit rekenkameronderzoek. Dit onderzoek richt zich wat betreft de SDD alleen op de taken die de SDD voor de gemeente Alblasterdam uitvoert op het vlak van armoede en ongelijkheid.

³ RTV Dordrecht, "Sociale dienst op rand van afgrond, medewerkers trekken aan de bel", 3-12-2024, geraadpleegd van <https://www.rtvddordrecht.nl/nieuws/streek/sociale-dienst-op-rand-van-afgrond-medewerkers-trekken-aan-de-bel>



Reactie van college van B&W

Adres
Cortgene 2
Postbus 2
2950 AA Alblasterdam
T: 14-078
F: (078) 770 80 80
I: www.alblasterdam.nl
Btw-nummer: NL001918412B01
IBAN: NL31BNGH0285000152

Rekenkamer Alblasterdam
t.a.v. mevrouw van Rijnbach
Lunettenbaan 51
3524 GA Utrecht

Datum
1 april 2025

Betreft
Bestuurlijke reactie rapport
Rekenkamer

Ons Nummer

Contactpersoon

E

Geachte leden van de Rekenkamer,

Het college heeft het onderzoeksrapport van de Rekenkamer Alblasterdam naar armoede en ongelijkheid met belangstelling gelezen en kennisgenomen van de conclusies en aanbevelingen. De centrale vraag van het onderzoek was: "welke middelen zet de gemeente Alblasterdam in om armoede en ongelijkheid tegen te gaan en in hoeverre zijn deze doeltreffend en doelmatig?".

Allereerst willen we u bedanken voor het uitgevoerde onderzoek en het rapport. Het doel van het college op het gebied van armoede is het vergroten van financiële zelfredzaamheid en daarmee de kracht van inwoners verder versterken, het actief ondersteunen van onze minima zodat iedereen in Alblasterdam mee kan doen, en het voorkomen van (ernstige) geldproblemen. Hiermee zijn we goed op weg; het dorp kent een sterk sociaal vangnet met betrokken maatschappelijke (vrijwilligers)organisaties, we ondersteunen minima met verschillende minimaregelingen en werken aan vroegsignalering en preventie. Maar we zijn er nog niet. De conclusies uit het onderzoeksrapport bieden waardevolle inzichten in wat al goed gaat en wat beter kan.

De aanbevelingen komen overeen met verbeterlagen die we reeds in gang hebben gezet. Hierbij ontvangt u onze reactie op de door u gedane aanbevelingen.

Aanbeveling 1: Investeer met prioriteit in het verbeteren van de vroegsignalering en betrek partners hierbij.

Het college onderschrijft het belang van een goede vroegsignalering, (erger) voorkomen is immers beter dan genezen. Het college onderkent dat dit voor verbetering vatbaar is en daarin zijn reeds de nodige stappen gezet. Zo hebben de betrokken partners in de vroegsignalering in oktober een regionale bijeenkomst vroegsignalering bijgewoond en in november een gebruikerstraining gevolgd waarmee de basiskennis over het systeem is verworven. De lokale partners bespreken en verdelen maandelijks de binnengekomen meldingen en zetten vervolgens in op outreachend en laagdrempelig contact met de inwoners en waar mogelijk voortbordurend op eerder contact met de professional/vrijwilliger.

Daarnaast loopt nu een traject tussen de SDD en gemeenten om de samenwerkingsafspraken op het gebied van vroegsignalering te verduidelijken. Er is wederzijds meer duidelijkheid nodig over de processen



en werkwijzen op het gebied van vroegsignalering. Met het aanscherpen van deze afspraken wordt hieraan gewerkt.

Het college zal de gemeenteraad informeren over de geplande en ondernomen verbeteracties bij het indienen van het beleidsplan schuldhulpverlening 2025-2028. Daarna wordt de gemeenteraad middels een jaarlijkse evaluatie van het beleidsplan geïnformeerd over de voortgang van de acties.

Aanbeveling 2: Versterk de samenwerking met en tussen maatschappelijke organisaties.

De aanbeveling roept op om maatschappelijke organisaties actiever te ondersteunen, om zo de samenwerking met en tussen deze partners te versterken. Het hebben van regelmatig contact met partners is daarvoor van belang. De overlegstructuur 'Platform Geldzaken' is opgeheven omdat deze, zoals u in conclusie 2 ook aangeeft, geen duidelijke meerwaarde meer bleek te hebben voor de deelnemers van het overleg.

Alblasserdam is een kleine gemeente met een sterk sociaal netwerk waar we trots op zijn. We onderschrijven het belang van goed contact en zullen in gesprek gaan met partners over het opzetten van een structurele vorm van overleg, passend bij de behoeften en doelstellingen van de organisaties. Een eerste stap richting een sterkere samenwerking is al gezet. Er worden dit jaar twee netwerkbijeenkomsten georganiseerd voor en met partners uit het domein. In april organiseren we samen met Schuldhulpmaatje Alblasserdam een symposium met het thema 'Samenwerking tussen professionals en vrijwilligers'. In het najaar trekt de gemeente samen op met de Adviesraad Sociaal Domein voor het organiseren van een tweede netwerkbijeenkomst. Hier zullen we dus blijvend op acteren.

Aanbeveling 3: Richt structurele monitoring in en betrek de informatie van partners hierbij.

Zoals gemeld gaan we de komende tijd aan de slag met het ontwikkelen van het beleidsplan schuldhulpverlening. Bij het te ontwikkelen beleidsplan zullen we verschillende databronnen gebruiken. Zo hebben we het gemeentelijk dashboard met informatie over schuldhulpverleningstrajecten bij de SDD, het dashboard Monitor Vroegsignalering Schulden van Divosa en een dashboard van Geldfit. Tevens leveren een aantal partners tussentijdse rapportages op die inzichten bieden in de lokale inzet.

Het college erkent dat databronnen zoals hierboven beschreven tot op heden niet volledig benut zijn en zal dit verwerken in het beleidsplan schuldhulpverlening.

Aanbeveling 4: Versterk de positie van de gemeenteraad door de informatiepositie te verbeteren en de raad te betrekken bij het formuleren van doelen waarop gestuurd kan worden.

Zoals het rapport stelt is armoede een thema dat leeft in de gemeenteraad van Alblasserdam. Het college is voornemens om het beleidsplan schuldhulpverlening deze zomer voor te leggen aan de gemeenteraad, waarbij de raad de gelegenheid krijgt om te sturen op de doelstellingen. We gaan graag met de raad in gesprek over manieren om hun informatiepositie verder te versterken.



Tot slot, de centrale vraag van het onderzoek was welke middelen de gemeente Alblasserdam inzet om armoede en ongelijkheid tegen te gaan en in hoeverre deze doeltreffend en doelmatig worden ingezet. We zijn dankbaar dat u onderzoek heeft gedaan naar deze belangrijke thema's. We zijn verheugd te lezen dat er al veel goed gaat in Alblasserdam, maar er is zeker ruimte voor verbetering. De waardevolle inzichten uit het rapport bieden goede aanknopingspunten om ons beleid beter vorm te geven. Gelet op de financiële uitdaging waar de gemeente Alblasserdam de komende jaren voor staat, kan de verdere uitwerking en uitvoering van de aanbevelingen mogelijk onder druk komen te staan vanaf 2026.

Wij hopen u met deze reactie voldoende te hebben geïnformeerd over de opvolging van de aanbevelingen.

Hoogachtend,
burgemeester en wethouders

De secretaris,
M. van Hall

De burgemeester,
J.W. Boersma



Nawoord rekenkamer

De Rekenkamer Alblasserdam dankt het college van B&W voor de reactie op het voorliggende onderzoek. De Rekenkamer is verheugd te lezen dat de conclusies waardevolle inzichten bieden in de praktijk en dat de aanbevelingen in ieder geval deels meegenomen worden in het nieuwe beleidsplan schuldhelpverlening.

Tegelijkertijd is de Rekenkamer van mening dat de aanbevelingen uit dit onderzoek breder zijn dan alleen het nog vast te stellen beleidsplan schuldhelpverlening. De aanbevelingen richten zich op het armoedebeleid in brede zin, bijvoorbeeld ook op de minimaregelingen en preventie. Het is daarom van belang om de conclusies en aanbevelingen van het onderzoek ook in het bredere perspectief van armoede te zien.

De Rekenkamer wenst de gemeenteraad van Alblasserdam succes bij de bespreking van het rapport en is graag bereid om nadere toelichting te geven.

Hartelijke groet,

Namens de Rekenkamer Alblasserdam,

Heleen van Rijnbach
Lennart Straver



Nota van bevindingen



1 Vooraf: de context van Alblasserdam

Dit onderzoek naar armoede en ongelijkheid start met een nadere kennismaking met de inwoners van Alblasserdam. Armoedebelief en beleid om ongelijkheid tegen te gaan moet passen bij, en afgestemd zijn op, de inwoners van de gemeente. Waar de ene gemeente veel ZZP'ers heeft met een groot armoederisico, heeft een andere gemeente vooral veel intergenerationele armoede.⁴ In dit hoofdstuk wordt nader ingegaan op de specifieke context van de gemeente Alblasserdam en maken we kennis met Dennis, Shannah en Omar: drie fictieve, maar realistische, personen in Alblasserdam met armoede- en schuldenproblematiek die tijdens het rapport worden gevolgd.

1.1 Het kwantificeren van armoede en ongelijkheid

1.1.1 Armoede

Armoede Het definiëren van 'armoede' kan op veel verschillende manieren. De meeste definities richten zich op een tekort aan financiële middelen om een minimaal consumptieniveau te hanteren.⁵ In de meeste definities is geen aandacht voor secundaire levensbehoeften zoals deelname aan het sociale leven of luxe goederen (zoals verjaardagscadeaus). Echter kunnen deze tekorten wel leiden tot een verminderde positie in de samenleving. In dit onderzoek hanteren wij de meest gebruikelijke definities. De overige 'tekorten' komen terug in de definitie van ongelijkheid.

Recent hebben SCP, CBS en NIBUD nog een nieuwe definitie van armoede geïntroduceerd in het publiek debat.⁶ In deze nieuwe definitie wordt uitgegaan van besteedbaar inkomen per huishouden. Daardoor vallen bijvoorbeeld huishoudens met weinig inkomen, maar veel spaargeld (bijvoorbeeld gepensioneerd) niet meer binnen de definitie. Echter, deze definitie wordt vooral gehanteerd in onderzoeken over populatie, en niet voor het bepalen van grenzen voor het verstrekken van ondersteuningsmaatregelen. Daarvoor gebruiken gemeenten percentages van het wettelijk sociaal minimum en een vermogensgrens.

1.1.1 Ongelijkheid

Hoewel economische ongelijkheid in het publieke debat veel aandacht krijgt, bestaat ongelijkheid uit meerdere facetten. Er bestaan verschillende manieren en theorieën om ongelijkheid te beschrijven en te duiden. In recent onderzoek, bijvoorbeeld door het Sociaal en Cultureel Planbureau, wordt naast economisch kapitaal ook naar de verdeling van andere hulpbronnen gekeken. Dit komt voort uit de hulpbronnentheorie die voor het eerst werd uitgewerkt door de Franse socioloog Pierre Bourdieu.

Het Sociaal Cultureel Planbureau heeft in het onderzoek 'Eigentijdse Ongelijkheid'⁷ het onderscheid gemaakt tussen economisch, sociaal, cultureel en persoonskapitaal. Economisch kapitaal is het type kapitaal dat doorgaans als eerst wordt geassocieerd met armoede. Het economisch kapitaal beschrijft namelijk 'wat je hebt', op basis van je vermogen en bereikte opleidingsniveau. Het sociaal, cultureel en persoonskapitaal gaan in op andersoortige hulpbronnen. Sociaal kapitaal gaat over 'wie je kent' en houdt in dat je toegang hebt tot een netwerk dat je steun biedt of verder helpt. Cultureel kapitaal beschrijft 'waar je bij hoort' en gaat in op de vraag of iemand kan voldoen aan wat de moderne maatschappij van hen vraagt om mee te kunnen doen. Denk bijvoorbeeld aan het gebruiken van een

⁴ Intergenerationele armoede is armoede die overgaat van generatie op generatie.

⁵ CBS. (z.d.). *Begrippenlijst*.

⁶ SCP, CBS, NIBUD. (17 oktober 2024). *De nieuwe methode om armoede in Nederland te meten*

⁷ Sociaal Cultureel Planbureau (2023). *Eigentijdse ongelijkheid*.



computer of het beheersen van de Engelse taal. Tot slot gaat persoonlijk kapitaal in op 'wie je bent', met een focus op zowel fysieke als mentale gezondheid.

Het hebben van een netwerk dat steun biedt of je verder helpt; kunnen voldoen aan wat de moderne maatschappij van je vraagt; niet alleen fysiek gezond zijn, maar ook mentaal: het zijn allemaal elementen die bepalend zijn voor je positie in de samenleving, en die de kansen van mensen kunnen vergroten of beperken. Deze vier typen kapitaal zijn met elkaar verbonden en kunnen elkaar versterken. Economisch kapitaal kan bijvoorbeeld worden omgezet in cultureel kapitaal door middel van onderwijs, of in sociaal kapitaal door middel van strategische investeringen in sociale netwerken.

Door deze vier vormen van kapitaal in beschouwing te nemen kan een diepgaander begrip van ongelijkheid worden ontwikkeld, aangezien ze elk verschillende dimensies van macht en toegang tot hulpbronnen binnen de samenleving belichten. In dit onderzoek wordt ongelijkheid dan ook beschreven aan de hand van deze vier typen kapitaal. In bijlage 2 staat een overzicht van de indicatoren die daarvoor worden gebruikt. Deze zijn deels gebaseerd op eerder uitgevoerd onderzoek door het CBS of de GGD en deels verzameld voor dit onderzoek via het Citisenspanel. De typen kapitaal worden besproken en toegelicht langs de lijnen van acht typen inwoners uit de gemeente Alblasserdam.

1.2 Wat kenmerkt de inwoner van Alblasserdam?

Alblasserdam ligt in het noorden van de regio Drechtsteden aan het riviertje de Alblas. Alblasserdam is een geconcentreerde gemeente, die naast het dorp Alblasserdam geen andere grote kernen kent. In gesprekken komt naar voren dat een hechte sociale structuur kenmerkend is voor Alblasserdam. De (voornamelijk protestantse) kerk draagt hier in belangrijke mate aan bij.

Om een beeld te krijgen van de kenmerken van groepen inwoners is in dit onderzoek een model gebruikt dat op basis van een grote hoeveelheid data en indicatoren een inschatting geeft van de groepen inwoners in Alblasserdam, en hoe deze vertegenwoordigd zijn. In bijlage 2 is een technische verantwoording opgenomen waarin de werkwijze om te komen tot deze profielen nader is toegelicht.

1.2.1 Kenmerken van de acht inwonerprofielen

Elk van deze acht profielen heeft eigen kenmerken. Deze profielen zijn ingedeeld aan de hand van inkomen, de wijze waarop ze contact willen hebben met de gemeente, opleidingsniveau en sociale omgeving. Op sommige onderdelen overlappen de profielen elkaar, of lijken profielen een brede groep mensen te beschrijven. Elk profiel wijkt echter af in de dynamiek tussen enkele bepalende kenmerken: het inkomen, het opleidingsniveau, het sociaal netwerk en de houding ten opzichte van de overheid.



Profiel: Oranje

- / Verdeeld over alle leeftijden.
- / Praktisch opgeleid.
- / Inkomen modaal of onder modaal.
- / Weinig vertrouwen in de gemeente; moet actief worden opgezocht.



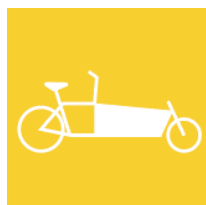
Profiel: Rood

- / Leeftijd 55 jaar en ouder.
- / Opleidingsniveau theoretisch.
- / Inkomen hoger dan gemiddeld.
- / Met (pre)pensioen.
- / Kent de wegen binnen de gemeente.



**Profiel: Groen**

- / Leeftijd 65 jaar en ouder.
- / Inkomen beneden modaal.
- / Praktisch opgeleid.
- / Gepensioneerd, wonen alleen of met hun partner.
- / Vaker eenzaam en worden lastig bereikt door de gemeente.

**Profiel: Geel**

- / Leeftijd tussen de 30 en 65.
- / Inkomen modaal of boven modaal.
- / Opleidingsniveau theoretisch.

**Profiel: Bruin**

- / Leeftijd 30 - 65 jaar.
- / Inkomen beneden modaal of modaal.
- / Opleidingsniveau praktisch.
- / Gezinnen met kinderen.
- / Veel last van schaamte rondom geldproblematiek.

**Profiel: Roze**

- / Leeftijd 30 tot 65 jaar.
- / Praktisch opgeleid.
- / Beneden modaal inkomen.
- / Weinig vertrouwen in de overheid en moeilijk te bereiken.

**Profiel: Paars**

- / Leeftijd tussen de 18 en 40.
- / Theoretisch opgeleid.
- / Verdienen boven modaal óf gaan dit binnenkort doen.

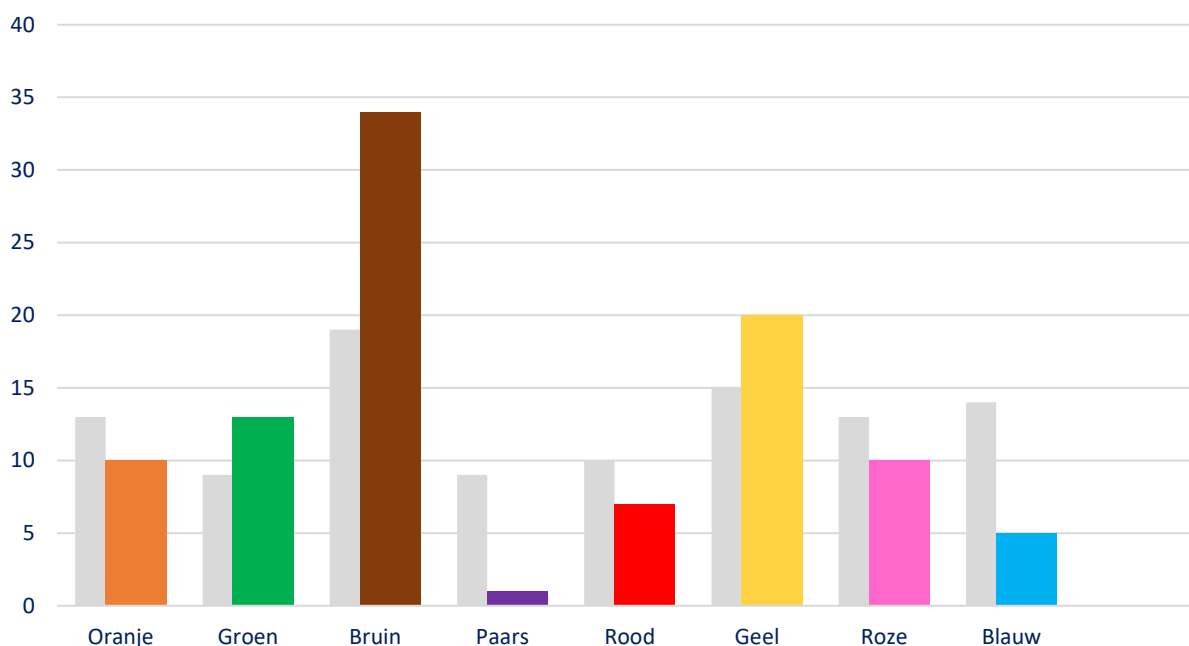
**Profiel: Blauw**

- / Leeftijd tot 45.
- / Praktisch of theoretisch opgeleid.
- / Gemiddeld inkomen.
- / Alleenstaand of samenwonend, vaak voor het eerst in een koopwoning.

1.3 De verdeling over de gemeente Alblaserdam

Onderstaande grafiek laat zien hoe de inwoners van Alblaserdam zijn verdeeld over de acht inwonersprofielen. Op de verticale as staan de percentages van de verschillende groepen inwoners. De horizontale as laat de verschillende inwonersprofielen zien: de grijze linkerbalk het gemiddelde in Nederland en de gekleurde rechterbalk is de samenstelling van de gemeente Alblaserdam.





Figuur 1. Verdeling inwonersprofielen in Alblasterdam

In figuur 1 is te zien dat, in vergelijking met heel Nederland, in Alblasterdam vooral relatief veel mensen uit het inwonersprofiel bruin wonen. Binnen de gezinnen van de inwoners in dit profiel hebben de ouders doorgaans een praktische opleiding gedaan. Inwoners in het bruine profiel hebben de vaardigheden om mee te draaien in de maatschappij, bijvoorbeeld als het gaat om omgaan met computers en een basis in de Engelse taal. De inwoners in dit profiel zijn relatief weinig betrokken bij hun omgeving en bij de overheid. Hun sociale vangnet is waardevol als er hulp in huis of met andere praktische zaken nodig is, maar deze inwoners kunnen niet in hun omgeving terecht als het gaat om geldzaken. De inwoners in het bruine profiel hebben relatief weinig vertrouwen in de overheid. Ook kennen de inwoners binnen dit profiel relatief veel schaamte wanneer er problemen rondom geld spelen.

Daarnaast kent Alblasterdam relatief veel inwoners uit het gele profiel. Deze inwoners worden gekenmerkt door een druk gezinsleven, waarin carrière en kinderen veel aandacht vragen. De ouders in deze gezinnen hebben een theoretische opleiding gedaan en verdienen rond modaal of daarboven. Inwoners uit het gele profiel weten hun weg naar de gemeente goed te vinden: ze begrijpen de informatie van de gemeente goed en weten waar ze moeten zijn als ze iets nodig hebben. In hun sociale netwerk kunnen zij gespecialiseerd advies inwinnen, bijvoorbeeld over regelingen van de overheid of medische zaken.

De twee meest voorkomende profielen in Alblasterdam verschillen op belangrijke aspecten van elkaar, maar hebben ook veel gemeen: inwoners in deze twee profielen zitten grofweg in dezelfde levensfase, die vaak draait om kinderen. Waar het inwoners uit het gele profiel over het algemeen goed hun weg in de samenleving vinden en een stevig vangnet hebben, is de situatie voor veel inwoners in het bruine profiel kwetsbaarder. Wanneer zij tegen een obstakel aanlopen om bijvoorbeeld iets te regelen bij de gemeente of zij hun baan verliezen, kunnen kleine problemen al snel groter worden. De profielen blauw en paars zijn op hun beurt minder vertegenwoordigd in Alblasterdam, vergeleken met de rest Nederland. Deze profielen worden gekenmerkt door de jongere inwoners. Inwoners in het blauwe profiel hebben vaak een eerste woning gekocht. Ze begrijpen de communicatie van de gemeente, maar zijn niet dusdanig betrokken bij de overheid dat ze gelijk weten waar ze moeten zijn als er iets nodig is. Inwoners in het paarse profiel zijn doorgaans theoretisch opgeleid en verdienen



bovenmodaal. Ze hebben een grote sociale kring waar op kunnen leunen en zijn actief in het verenigingsleven. Deze inwonersprofielen komen in Alblasserdam minder voor dan in de rest van Nederland.

De verdeling van de profielen in Alblasserdam wordt hieronder geduid aan de hand de vier typen kapitaal. Daarnaast is opgenomen wat de rol van gemeente zou kunnen zijn in het vergroten van deze vier factoren. Later in de rapportage (hoofdstuk 4) wordt ingegaan op het gemeentelijke beleid hieromtrent en in hoeverre dat aansluit bij de problematiek in de gemeente Alblasserdam.

1.3.1 Economisch kapitaal – ‘wat je hebt’

Het meest voorkomende profiel in Alblasserdam (bruin) wordt gekenmerkt door inwoners die modaal of onder modaal verdienen en die doorgaans praktisch zijn opgeleid. Hebben zij geldzorgen, dan hebben zij over het algemeen geen mensen in hun omgeving die hen veel geld (meer dan €2500) kunnen lenen. Verliezen zij hun baan, dan is de kans groot dat zij in de problemen komen.

In Alblasserdam heeft 7.7% van de huishoudens te maken met problematische schulden, tegenover 6.1% van de huishoudens in andere gemeenten tot 25.000 inwoners.⁸ Inwoners uit het bruine profiel zullen zich minder snel bij de gemeente melden, enerzijds omdat hun vertrouwen in de overheid relatief laag is en anderzijds omdat zij veel schaamte ervaren rondom geldzorgen en armoede. De sociale omgeving is voor deze inwoners doorgaans geen hulpbron op het gebied van geldzaken. Inwoners in het gele profiel hebben een andere situatie wat betreft economisch kapitaal. Zij verdienen modaal of boven modaal en zijn doorgaans theoretisch opgeleid. Mochten deze inwoners toch met geldzorgen te maken krijgen, dan zijn zij over het algemeen in staat om regelingen aan te vragen bij de gemeente. Ook kan hun sociale omgeving hier goed bij helpen.

Hoe vergroot je economisch kapitaal?

Het vergroten van economisch kapitaal krijgt veel aandacht in de lokale en landelijke politiek. De rol van gemeenten hierin is vooral het ondersteunen van inwoners met lagere inkomens met gemeentelijke regelingen. Het bereiken van de groepen die ondersteuning het hardst nodig hebben is daarin cruciaal. Daarnaast kunnen gemeenten investeren in het duurzaam vergroten van economisch kapitaal door middel van preventie (lessen in omgaan met geld) en investeren in kansengelijkheid op scholen (bijvoorbeeld in zwakkere wijken).

1.3.2 Sociaal kapitaal – ‘wie je kent’

De twee meest voorkomende profielen in Alblasserdam verschillen van elkaar wat betreft sociaal kapitaal. Inwoners uit het gele profiel hebben doorgaans een sterk sociaal netwerk. Ze hebben gemiddeld meer mensen om hun persoonlijke zaken mee te bespreken dan inwoners uit het bruine profiel. Net als de inwoners in het bruine profiel hebben de inwoners in het gele profiel mensen in hun omgeving die hen kunnen helpen met praktische zaken, zoals hulp bij het klussen of iemand die de boodschappen doet bij ziekte. Inwoners uit het gele profiel hebben echter meer mensen in hun omgeving die ook kunnen adviseren bij bijvoorbeeld conflicten op het werk of over geldzaken. Ook hebben inwoners uit het gele profiel meer mensen in hun omgeving die kunnen helpen om aan een baan te komen, bijvoorbeeld door een goede aanbeveling te doen. Voor inwoners uit het bruine profiel is het sociale netwerk doorgaans kleiner. Deze inwoners zijn ook minder vaak lid van een vereniging of gemeenschap.

⁸ Waarstaatjegemeente.nl (2023). Participatiewet. Geraadpleegd op 4 december 2024 van <https://www.waarstaatjegemeente.nl/mosaic/gemeentelijke-monitor-sociaal-domein/4--participatiewet>



Hoe vergroot je sociaal kapitaal?

Sociaal kapitaal gaat over netwerk en omgeving. De afgelopen jaren is het versterken van de omgeving in veel gemeenten integraal onderdeel geworden van het beleid voor het sociaal domein. De eigen verantwoordelijkheid van inwoners staat dan voorop. Het versterken van sociale netwerken doen gemeenten veelal door buurtontmoetingspunten te realiseren, bijvoorbeeld in combinatie met inloopmiddagen van wijkteams. Hier komen sociale interactie en vroegsignalering samen.

1.3.3 Cultureel kapitaal – 'waar je bij hoort'

Zowel de inwoners in het bruine als het gele profiel beschikken over vaardigheden die in de huidige maatschappij van belang zijn. Inwoners in beide profielen hebben goede digitale vaardigheden. Ook spreken inwoners in beide profielen redelijk tot goed Engels. Beide vaardigheden zijn bij inwoners in het gele profiel iets sterker ontwikkeld, vermoedelijk vanwege hun opleiding en werkervaring. De laaggeletterdheid in Alblasserdam is lager dan gemiddeld in Nederland: ongeveer 4% van de inwoners in Alblasserdam is laaggeletterd, ten opzichte van 12% van Nederlanders in het algemeen.⁹ Verder zijn inwoners uit het gele profiel vaker lid van een vereniging, inwoners in het bruine profiel zijn dit vaker niet. Inwoners uit beide profielen begrijpen de communicatie van de gemeente, maar inwoners in het bruine profiel vinden het lastig om zelf op de gemeente af te stappen.

Hoe vergroot je cultureel kapitaal?

Cultureel kapitaal beschrijft de hulpbronnen die gaan over wie je bent. Vaak is dit afhankelijk van opvoeding en de sociale omgeving waarin je opgroeit. De rol van de gemeente is beperkt in het vergroten van cultureel kapitaal. Wel voeren gemeenten in toenemende mate beleid op het tegengaan van laaggeletterdheid en het ondersteunen van inwoners met het invullen van formulieren of ingewikkelde procedures van de overheid. Daarnaast hebben vrijwel alle gemeenten een 'meedoenbudget'. Bijvoorbeeld in de vorm van een pas met tegoed, of een kindpakket. Dit zorgt ervoor dat mensen mee kunnen doen in de maatschappij door bijvoorbeeld naar de bioscoop of sportclub te gaan.

1.3.4 Persoonlijk kapitaal – 'wie je bent'

In Alblasserdam wordt gemiddeld minder gesport dan in de rest van Nederland: 40.1% van de inwoners van Alblasserdam voldoet aan de beweegrichtlijn, tegenover 46.8% in Nederland als geheel.¹⁰ Vanuit de inwonerprofielen weten we dat inwoners in het gele profiel een stuk vaker bij een sportvereniging sporten dan inwoners uit het bruine profiel. Inwoners van Alblasserdam hebben daarnaast vaker overgewicht. In Alblasserdam gaat het om 56% van de inwoners, ten opzichte van 51.6% van Nederland. Wel voldoen Alblasserdammers meer dan gemiddeld aan de alcoholrichtlijn: 50.7% van de inwoners voldoet hieraan, vergeleken met 43.1% gemiddeld in Nederland. Cijfers met betrekking tot mentale gezondheid laten zien dat inwoners van Alblasserdam ongeveer op een vergelijkbare manier te kampen hebben met mentale klachten als gemiddeld in Nederland. Uit deze cijfers blijkt dat het persoonlijk kapitaal in Alblasserdam iets onder druk staat ten opzichte van de rest van Nederland. Dit wordt overigens niet zo ervaren door de inwoners van Alblasserdam zelf: het percentage inwoners dat de eigen gezondheid als goed ervaart is ongeveer gelijk met de rest van Nederland.

⁹ [GeletterheidInZicht.nl](https://geletterheidinzicht.nl). (z.d.). Aantal laaggeletterden naar regio. Geraadpleegd op 2 december 2024

¹⁰ [Buurtatlas RIVM](https://buurtatlas.rivm.nl). (2024). Gezondheid en leefstijl per buurt, wijk en gemeente. Geraadpleegd op 4 december 2024



Hoe vergroot je persoonlijk kapitaal?

Persoonlijk kapitaal richt zich primair op mentale en fysieke gezondheid. Gemeenten, waaronder Alblasserdam, investeren via het Sportakkoord of het JOGG-programma (jongeren op gezond gewicht) in de fysieke gezondheid van inwoners. In bepaalde regio's, bijvoorbeeld in Twente, wordt er fors geïnvesteerd in het terugbrengen van drankgebruik onder jongeren. Dit gebeurt veelal in samenwerking met de GGD. Mentale gezondheid is voor een gemeente lastiger om te verbeteren. Laagdrempelige mentale ondersteuning voor jongeren, bijvoorbeeld op scholen of door een POH GGZ Jeugd bij de huisarts, zijn manieren om voorzieningen te bieden die hieraan bijdragen.

Maak kennis met Dennis, Shannah en Omar

In dit onderzoek heeft de rekenkamer gekozen om de handelingswijze van de gemeente te onderzoeken aan de hand van drie casussen, ofwel klantreizen. Deze casussen zijn realistisch, maar fictief. Gedurende het rapport wordt in kaders de reis van deze personen door de inzet en ondersteuning van de gemeente Alblasserdam, ketenpartners en maatschappelijke organisaties geschetst. De casussen zijn gebaseerd op de typen kapitaal. Het betreffen drie fictieve inwoners, Dennis, Shannah en Omar, die in een situatie zitten waarbij ze ondersteuning nodig hebben van de gemeente. Dennis, Shannah en Omar vallen respectievelijk onder het bruine, roze en groene profiel. Deze profielen zijn relatief kwetsbaar en vragen om een specifieke aanpak vanuit de gemeente. Denk hierbij bijvoorbeeld aan communicatie, het in beeld brengen van de situatie of zorgen dat de juiste mensen samenwerken om de inwoner te helpen. In Alblasserdam komt met name het bruine profiel vaak voor. Inzichten over hoe inwoners uit het groene en roze profiel geholpen worden zijn eveneens relevant, omdat bij een effectieve aanpak van armoede het immers van belang is dat ook inwoners die minder goed in beeld zijn worden geholpen.



Dennis: alleenstaand, (dreigende) schuldenproblematiek

"Mijn naam is Dennis. Ik ben een alleenstaande van 32 met een dochter van 11 en ben een halfjaar geleden ontslagen. Ik had weinig spaargeld en ontvang geen uitkering. Ik heb nog geen nieuwe baan gevonden. Ik heb al een paar maanden mijn huur en energierekening niet betaald. Een incassobureau heeft me al twee brieven gestuurd. Ik heb weinig vertrouwen in de overheid en krijg hier heel veel stress van. Kan de gemeente mij helpen?"

Dennis heeft vooral een financieel probleem. In de praktijk zien we echter dat financiële problematiek ook kan leiden tot een kleinere sociale kring, en is er vaak geen geld over voor sport, cultuur of vrijetijdsactiviteiten. Dit leidt tot een teruggang in alle vier de kapitalen.

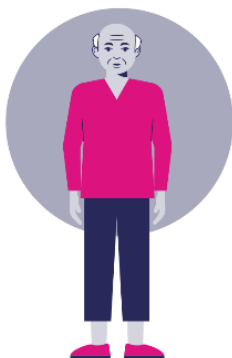




Shannah: zwanger, slechte woonruimte

"Ik ben Shannah, 26 jaar, zeven maanden zwanger en woon in een huis met slechte isolatie met een hoge energierekening waardoor ik mijn rekeningen niet meer kan betalen. De kraamzorg zegt dat mijn huis niet goed is voor de baby. Ik weet niet waar ik naartoe moet. Ik heb geen contact met mijn ouders en ook niet met de vader van de baby. "

Shannah heeft meerdere soorten problemen en is daarom gebaat bij een integrale aanpak. Haar financiële problemen veroorzaken een acuut probleem. Daarnaast heeft ze een beperkt sociaal netwerk waar ze op terug kan vallen.



Omar: armoede en weigert hulp van de overheid

"Mijn naam is Omar, 74, en ik heb een klein pensioentje. Ik kan niet zo goed met geld omgaan en heb al best veel schulden gemaakt. Er zijn al weleens mensen van de gemeente bij mij langs geweest maar meestal stuur ik ze snel weer weg. Mijn Nederlands is niet zo goed."

Er is in elke gemeente, ook in Alblasserdam, een aanzienlijk aantal mensen met een laag vertrouwen in de overheid. Deze mensen worden een stuk lastiger bereikt. Dat Omar niet zo goed Nederlands spreekt maakt het nog complexer.



2 Armoedebeluid

Dit hoofdstuk beschrijft hoe de visie en het beleid omtrent armoede op gemeentelijk en regionaal niveau. Verder gaat dit hoofdstuk in op de verschillende minimaregelingen die de gemeente aanbiedt en op de monitoring en evaluatie van het beleid.

2.1 Beleidsstructuur

Kernbevinding: De gemeente Alblasserdam werkt intensief samen met andere gemeenten in Drechtsteden-verband. Dit is bepalend voor de beleidsstructuur. De regionaal vastgestelde visie op het sociaal domein is het leidende beleidsdocument op het gebied van armoede. De gemeente Alblasserdam kent (nog) geen lokaal vastgestelde overkoepelende visie en beleid op armoede, deze zijn momenteel in ontwikkeling.

Samenwerking in de regio

De gemeente Alblasserdam vormt samen met de gemeenten Dordrecht, Hardinxveld-Giessendam, Hendrik-Ido-Ambacht, Papendrecht, Sliedrecht en Zwijndrecht de regio Drechtsteden. Deze zeven gemeenten werken intensief met elkaar samen, onder meer op het sociaal domein. De samenwerking op het sociaal domein is sinds 2022 bekrachtigd in de Gemeenschappelijke Regeling Sociaal (GRS)¹¹. De GR kent – zoals veel andere gemeenschappelijke regelingen – een Algemeen Bestuur en een Dagelijks Bestuur dat bestaat uit wethouders van de deelnemende gemeenten.

Sociale Dienst Drechtsteden

De GRS stuurt de Sociale Dienst Drechtsteden (SDD) aan, dat kan worden gezien als een uitvoeringsorganisatie voor de gemeenschappelijke regeling. De gemeenten hebben een belangrijk deel van de uitvoering van de taken binnen het sociaal domein bij de SDD belegd. De SDD voert bijvoorbeeld de Wet maatschappelijke ondersteuning en Participatiewet uit. Relevant voor dit onderzoek is dat de SDD ook een belangrijke rol heeft bij het uitvoeren van de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening en diverse minimaregelingen.¹²

Deze vergaande samenwerking op het sociaal domein is bepalend voor de beleidsstructuur op het gebied van armoede in Alblasserdam. Alblasserdam kent bijvoorbeeld geen lokaal beleidskader wat betreft armoede specifiek en het sociaal domein in het algemeen, omdat deze visie in Drechtsteden-verband is vastgesteld. Daarom is de regionale visie sociaal domein het leidende beleidsdocument voor Alblasserdam binnen het sociaal domein, ook wat betreft armoede. Tabel 1 bevat een overzicht van de belangrijkste beleidsstukken en uitwerkingen daarvan.

De bestuurlijke inrichting en aansturing van de samenwerking tussen de Drechtsteden is in de afgelopen jaren fundamenteel veranderd. Tot 2022 werkten de zeven gemeenten samen in de Gemeenschappelijke Regeling Drechtsteden (GRD). De GRD was een unieke vorm van samenwerking, met name vanwege de Drechttraad. Elke fractie uit elke gemeenteraad was met een lid vertegenwoordigd in de Drechttraad, dat het algemeen bestuur vormde van de GRD. De GRD en de Drechttraad zijn in 2022 ontbonden.

¹¹ Gemeente Alblasserdam, Dordrecht, Hardinxveld-Giessendam, Hendrik-Ido-Ambacht, Papendrecht, Sliedrecht en Zwijndrecht, Gemeenschappelijke Regeling Sociaal (2023)

¹² Sociale Dienst Drechtsteden, Beleidsplan Schuldhulpverlening Drechtsteden 2021 – 2024



In gesprekken wordt aangegeven dat met ontbinden van de Drechtstraad een beweging is ingezet om beleid dat voorheen in regioverband werd vastgesteld nu juist lokaal vast te stellen. Dit geeft de mogelijkheid om meer op de lokale context te sturen. De gemeente Alblasserdam heeft bijvoorbeeld de verordening voor het persoonlijk minimabudget lokaal vastgesteld.¹³ Ook is er op het moment van schrijven van dit rapport een lokale visie voor het sociaal domein in ontwikkeling. In gesprekken wordt aangegeven dat deze lokale visie naar verwachting geen grote koerswijziging zal zijn ten opzichte van de huidige situatie, maar dat deze vooral de reeds bestaande lokale accenten in de uitvoering zal vastleggen.

Relevante (beleids-)documenten	Datum	Regionaal/lokaal
Overkoepelende visiedocumenten		
Coalitieakkoord 2022-2026 'Samen zijn we Alblasserdam'	2022-2026	Lokaal.
Collegeprogramma 'Een fit en groen dorp in de polder'	2022-2026	Lokaal.
Regionale visie sociaal domein Drechtsteden 'Iedereen een zelfstandig en volwaardig bestaan'	2019	Regionaal - Overkoepelende visie op het sociaal domein van de Drechtsteden.
Beleidsplan Schuldhulpverlening Drechtsteden 'SamenWerken aan nieuw perspectief!'	2021-2024	Regionaal - Het beleidsplan voor schuldhulpverlening in de Drechtsteden.
Uitwerking in verordeningen en beleidsregels		
Verordening Persoonlijk Minima Budget Alblasserdam	2022	Lokaal.
Beleidsregels minimabeleid Drechtsteden	2024	Regionaal. Gaat onder meer in op individuele bijzondere bijstand en collectieve (aanvullende) zorgverzekering.
Beleidsregels 'Ik-doe-mee-premie' Drechtsteden	2023	Regionaal.
Beleidsregels Schuldhulpverlening Drechtsteden	2023	Regionaal.
Verordening Kwijtscheldingen	2024	Lokaal.

Tabel 1. Beleidsstructuur op het gebied van armoede

2.2 Regionale visie en beleid

Kernbevinding: De regionale visie op het sociaal domein in de Drechtsteden gaat uit van het versterken van de mogelijkheden van inwoners, met het versterken van bestaanszekerheid en het ontwikkelen naar werk als speerpunten. De regionale visie geeft richting aan de inzet van de SDD. Ook wat betreft schuldhulpverlening is er beleidsmatige aandacht voor de bredere omstandigheden van de inwoner.

¹³ Gemeente Alblasserdam, Verordening persoonlijk minimabudget Alblasserdam, 2023, <https://lokaleregelgeving.overheid.nl/CVDR690682/1>



2.2.1 Regionale visie zet in op het vergroten van bestaanszekerheid en ontwikkelen naar werk

De regionale visie voor het sociaal domein in de Drechtsteden, getiteld 'Iedereen een zelfstandig en volwaardig bestaan', is het centrale beleidsdocument op het gebied van armoede¹⁴. Deze regionale visie is een overkoepelend document voor de werkzaamheden van de SDD. De regionaal vastgestelde visie op armoede specifiek en het sociaal domein in het algemeen sluit aan op hoe de deelnemende gemeenten lokaal naar het thema kijken. De gemeenteraden van de deelnemende gemeenten zijn, zo wordt in gesprekken benadrukt, actief betrokken bij het formuleren van de visie. In de regionale visie staat de zelfredzaamheid van inwoners en het kunnen meedoen in de samenleving centraal. De centrale ambitie is dat alle inwoners zelfstandig en volwaardig kunnen leven, werken, wonen en meedoen. Als dat niet lukt, worden inwoners geholpen om de mogelijkheden te vergroten. Dat betekent dat 'de overheid' geen zaken overneemt. Echter wordt in het beleid erkend dat niet iedereen zelfredzaam is of kan zijn en dat er dan de overheid dan juist wel moet optreden.

In het beleidsstuk worden drie opgaven onderscheiden: bestaanszekerheid versterken, ontwikkelen naar werk en zorgen voor ondersteuning. De opgaven zijn vertaald in drie ambities. In het kader van dit onderzoek zijn met name de opgaven en ambities die ingaan op het vergroten van bestaanszekerheid en het ontwikkelen naar werk relevant:

Bestaanszekerheid vergroten

Voor het versterken van de bestaanszekerheid wordt specifiek ingezet op het integraal kijken naar de hulpvraag. Het streven is om over meerdere vakgebieden samen te werken om inwoners naar een stabiele financiële positie toe te bewegen en de drempel voor schuldhulpverlening te verlagen. Op preventief vlak worden er voorlichtingen en training gegeven, wordt er gedaan aan inkomensbeheer en wordt de verbinding gezocht met lokaal beleid en lokale maatschappelijke initiatieven. Een laatste speerpunt is het vroeg signaleren van schulden en het verplicht stellen van schuldhulpverlening voor inwoners met een bijstandsuitkering en problematische schulden.

Ontwikkelen naar werk

In de visie is opgenomen dat inwoners aan het werk krijgen een investering vraagt. Baanbrekend, het werkgeversservicepunt, gaat zich daarin meer richten op inclusief werkgeverschap. Daarnaast wordt er loonkostensubsidie ingezet. In de visie wordt ook ingezet op het investeren in de ontwikkeling van inwoners die niet direct kunnen werken. Onder andere door het bieden van een veilige omgeving om werkervaring op te doen en scholing en begeleiding te bieden. Het ontwikkelen naar werk wordt niet losstaand benaderd, maar er wordt ook gekeken naar financiële zekerheid, schuldenproblematiek en de werknemerspositie van inwoners.

2.2.2 Schuldhulpverlening wordt breed benaderd

In Drechtsteden-verband is ook een beleidsplan opgesteld voor schuldhulpverlening, het beleidsplan schuldhulpverlening 2021-2024¹⁵. In aansluiting op de regionale visie op het sociaal domein heeft bestaanszekerheid ook in het beleidsplan schuldhulpverlening een belangrijke plek. Dit gaat over meer dan enkel financiële zekerheid, het gaat ook over zekerheid en stabiliteit op andere vlakken. Zo kunnen financiële problemen een beperking vormen voor participatie en op termijn leiden tot sociale isolatie, aldus de gemeente.

¹⁴ Sociale dienst Drechtsteden, *Regionale visie sociaal domein Drechtsteden*, zonder datum

¹⁵ Sociale dienst Drechtsteden, *Beleidsplan Schuldhulpverlening Drechtsteden 2021 – 2024*, zonder datum



In de aanpak van de SDD staat de inwoner centraal. In het plan wordt het integrale karakter van schuldhulpverlening aangehaald. Er wordt niet alleen gekeken naar de schuld op zichzelf, maar ook aan de psychosociale omstandigheden waar de schuld uit voortkomt. Om integraal de schuldenproblematiek te kunnen oplossen wordt er ingezet op het vormen van ketensamenwerking en samenwerking tussen de partijen in het sociaal domein.

2.3 Lokale blik op armoede

Kernbevinding: Lokaal beleid op het sociaal domein is nog in ontwikkeling, armoede en schuldhulpverlening zijn daar onderdeel van. De lokale blik op het thema armoede, die blijkt uit onder meer het collegeprogramma, sluit grotendeels aan op de regionale visie. Alblasserdam zelf benadert armoede vanuit bestaanszekerheid en sociale kracht. De samenwerking binnen de regio versterken en investeren in het Brughuis zijn bestuurlijke prioriteiten.

2.3.1 Sociale kracht staat centraal in het collegeprogramma

Zoals eerder aangegeven heeft Alblasserdam momenteel geen lokale beleidsvisie op het gebied van armoede. De lokale blik op armoede is dan ook vooral te vinden in het collegeprogramma en coalitieakkoord en blijkt daarnaast uit gesprekken met lokale betrokkenen. Het college beschrijft Alblasserdam in haar visie in het collegeprogramma als een zorgzaam en sociaal dorp¹⁶. Het sociaal vangnet werkt goed en het college wil de eigen kracht van inwoners verder versterken. In haar overkoepelende visie streeft het college naar Alblasserdam als 'een fit en groen dorp in de polder'. Om dat te realiseren ziet het college drie opgaven. Wat betreft armoede is met name de opgave 'met oog voor elkaar' van belang. Het toekomstbeeld van het college voor het eind van deze bestuursperiode is dat iedereen in Alblasserdam meedoet en niemand wordt buitengesloten. De ambitie is om 'onnodige hulpeloosheid' te voorkomen en dat inwoners samen en met elkaar steeds beter in staat zijn om de eigen problemen op te lossen. Geldproblemen belemmeren inwoners hierin: daarom ondersteunt de gemeente minima en zet zich in om armoede en andere problemen te voorkomen. In aansluiting hierop wordt in gesprekken benoemd dat de gemeente armoede benadert vanuit het perspectief van bestaanszekerheid. Dat betekent onder meer dat niet alleen huishoudens die rondkomen met een inkomen rond het sociaal minimum ondersteuning nodig hebben, maar ook doelgroepen als werkende armen.

2.3.2 De focus in deze bestuursperiode ligt op samenwerking in de regio

De gemeente zet deze bestuursperiode in op de samenwerking binnen de Drechtsteden, als middel om de lokale realisatiekracht te vergroten. Ook hier is het dorps karakter van Alblasserdam van belang: de korte lijnen binnen het dorp kunnen waar nodig ruimte bieden voor creatieve oplossingen, in de optiek van het college.

¹⁶ Gemeente Alblasserdam, 2023, Collegeprogramma 2022-2026



In het coalitieakkoord is aangegeven dat er deze bestuursperiode specifiek wordt ingezet op de aanpak van armoede.¹⁷ In het collegeprogramma wordt dit gespecificeerd in een aantal doelen.¹⁸ Wat betreft armoede streeft het college ernaar om de volgende doelen aan het eind van de bestuursperiode bereikt te hebben:

"Aan het eind van deze collegeperiode:

- Is het welbevinden en welzijn van onze inwoners verbeterd, waarbij zoveel mogelijk inwoners in beeld zijn.
Hiervoor:
 - o is het Brughuis als centrale toegang tot lokale zorg en ondersteuning bekend en werkt effectief vanuit een integrale benadering met één (fysiek en digitaal) loket;
 - o sluiten we aan op vindplaatsen inwoners, zowel fysiek als digitaal;
 - o ziet de gemeente met haar partners toe op een passend niveau van maatschappelijke voorzieningen;
 - o is er gestuurd op kostenbeheersing.
- Kunnen meer mensen meedoen op de arbeidsmarkt, in ieder geval langs de lijn van leerwerkplekken en voldoende, kwalitatieve participatieplekken.
- Versterken we het (kennis) netwerk in Alblasserdam en voelen onze partners zich niet geremd in het bedenken van logische en/of creatieve oplossingen (omzeil het systeem)."

2.3.3 Het Brughuis vervult een belangrijke rol in het behalen van de doelen

Het Brughuis is een centrale, fysieke plek waarbinnen de samenwerking in het sociaal domein is georganiseerd. Het college wil dan ook graag investeren in het Brughuis en de bekendheid ervan vergroten.¹⁹ Er wordt ingezet op de bekendheid van het Brughuis als plek waar inwoners ondersteuning kunnen krijgen en op het verbeteren van het bereik van de ondersteuning. Het college wil daarvoor 'niet-systeemdenken' stimuleren: de partners van de gemeente, bijvoorbeeld die in het Brughuis, moeten de ruimte voelen om, ook buiten het systeem, creatieve oplossingen te vinden. Ook wil het college investeren in de samenwerking tussen partners in het Brughuis en partners daarbuiten. Het doel is dat partners niet alleen beleid uitvoeren, maar een "min of meer natuurlijk verlengstuk zijn van de zaken die regionaal worden opgepakt".²⁰ Verdere speerpunten voor het Brughuis zijn preventie, het bevorderen van financieel bewustzijn en de zelfredzaamheid van 18+ jongeren. In hoofdstuk 3 wordt de rol van het Brughuis in de uitvoering van het armoedebelief verder toegelicht.

Alblasserdam in vergelijkend perspectief: een centrale toegang

Het inrichten van een centrale toegang voor het sociaal domein heeft niet alleen praktische gevolgen in de uitvoering, maar is een fundamentele beleidsmatige keuze. Veel gemeenten willen met een centrale toegang meer integraal kunnen werken in het sociaal domein: de inwoner kan naar één plek toe voor hulp op diverse vlakken. In gemeenten waar geen centrale toegang is ingericht, zoals in Assen, moeten inwoners langs meerdere instanties om gebruik te maken van alle regelingen waar ze recht op hebben. In de gemeente Venray is een centrale toegang momenteel in ontwikkeling. De gemeente Hoorn werkt al langer met een volledig integrale toegang, genaamd 1.Hoorn. Zowel WMO, jeugd en armoede zijn hier ondergebracht. De gemeente Maastricht heeft de centrale toegang juist bewust ontvloten en gaat daarmee tegen de landelijke trend in.

Om daadwerkelijk integraal te kunnen werken is er meer nodig dan alleen een fysieke plek waar partners samenkomen. Goede interne samenwerking en duidelijke casusregie zijn basisvoorwaarden voor een succesvolle multidisciplinaire aanpak.

2.4 Regelingen om armoede tegen te gaan

Kernbevinding: Net als andere gemeenten biedt Alblasserdam een veelheid aan regelingen om armoede tegen te gaan. Alblasserdam hanteert grotendeels dezelfde regelingen als andere gemeenten in de regio en maakt gebruik van vergelijkbare inkomensnormen en voorwaarden.

¹⁷ Gemeente Alblasserdam, 2022, Coalitieakkoord 2022-2026, p.7

¹⁸ Gemeente Alblasserdam, 2023, Collegeprogramma 2022-2026, p.3

¹⁹ Gemeente Alblasserdam, 2023, Collegeprogramma 2022-2026, p.3

²⁰ Gemeente Alblasserdam, 2023, Collegeprogramma 2022-2026, p. 9



Minimaregelingen zijn in het leven geroepen om inwoners met een laag inkomen of weinig middelen extra te ondersteunen. Dit kan zijn in de vorm van een financiële ondersteuning, kwijtscheldingen, sociale activiteiten en bijvoorbeeld een sportbudget. In Alblasserdam zijn een groot aantal regelingen beschikbaar, aanvullend op de voorzieningen vanuit de Participatiewet en WMO. Deze maatregelen worden grotendeels door de SDD uitgevoerd. Per regeling wordt een percentage van het wettelijk sociaal minimum (en soms een vermogensgrens) gehanteerd: inwoners mogen maximaal deze inkomsten of dit vermogen hebben om in aanmerking te komen voor de regeling. In onderstaande tabel wordt kort een toelichting gegeven op deze regelingen:

Regeling	Norm (percentage wettelijk sociaal minimum) en voorwaarden	Toelichting
Kwijtschelding gemeentelijke belastingen	100%	Inwoners van Alblasserdam kunnen een kwijtschelding krijgen van de onroerendezaakbelasting, hondenbelasting, rioolheffing en afvalstoffenheffing. Inwoners dienen hun aanvraag in bij belastingssamenwerking SVHW.
Collectieve (aanvullende) zorgverzekering	130 %	Inwoners kunnen gebruik maken van een collectieve zorgverzekering tegen een relatief lage premie. Het doel van deze gemeentepolis is om te voorkomen dat financieel kwetsbare inwoners die zorg nodig hebben plotseling geconfronteerd worden met hoge kosten. De gemeente betaalt (via de SDD) mee aan de premie. Het eigen risico kan ook worden meeverzekerd.
Individuele bijzondere bijstand	110% en vermogensgrens	Voor bijzondere en noodzakelijke kosten wordt individuele bijzondere bijstand verstrekt voor inwoners met een laag inkomen en weinig vermogen. Het gaat bijvoorbeeld om kosten voor rechtsbijstand, huishoudelijke apparaten, medische kosten en kosten voor een noodzakelijke verhuizing. De SDD voert de bijzondere bijstand uit.
Persoonlijk minimabudget (PMB)	120%, langer dan 1 jaar.	Het PMB kan één keer per jaar worden aangevraagd door inwoners die geen zicht hebben op inkomensverbetering. Het PMB is vrij te besteden, bijvoorbeeld aan zaken waarvoor inwoners met een uitkering niet kunnen sparen. De hoogte van het PMB is 45% van de bijstandsnorm. Huishoudens met thuiswonende kinderen tussen de 13 en 17 jaar ontvangen €100 netto extra. Alblasserdam heeft daarmee – samen met Hendrik-Ido-Ambacht - het hoogste



bedrag voor PMB in de Drechtsteden. De SDD voert de regeling uit.

Ik-doe-mee-premie	110% en vermogensgrens	De premie, ook wel de vrijwilligersbonus, is een jaarlijkse vergoeding van maximaal €250 aan inwoners die tenminste zes maanden per jaar minimaal vier uur per week vrijwilligerswerk verrichten. De SDD voert de regeling uit.
Reiskostenvergoeding	110%	Inwoners die als onderdeel van een re-integratietraject weer gaan werken kunnen aanspraak maken op een tegemoetkoming in de reiskosten voor woon-werkverkeer.
Regelingen voor (ouders van) kinderen		
Tegemoetkoming eigen bijdrage kinderopvang en peuterspeelzaal	120%	Ouders die kinderopvangtoeslag ontvangen komen in aanmerking voor de eigen bijdrage aan de kinderopvang, via de SDD. Voor de eigen bijdrage aan de peuterspeelzaal is een tegemoetkoming vanuit de bijzondere bijstand beschikbaar.
SMS-kinderfonds (School, Muziek, Sport)	140%	Vanuit het SMS-kinderfonds worden de kosten voor sportclubs, muzieklés of lidmaatschap van een vereniging (deels) vergoed. Ouders van kinderen tussen de 4 en 18 jaar kunnen hier aanspraak op maken. Voor een kind op het basis onderwijs is jaarlijks €300 beschikbaar, voor een kind op het voortgezet onderwijs is dit €790. Stichting Leergeld Drechtsteden voert de regeling uit.

Tabel 2. Minimaregelingen in Alblisserdam

2.4.1 Tijdelijke regelingen

In 2022 en 2023 konden inwoners van Alblisserdam aanspraak maken op de energietoeslag. Voor inwoners met een inkomen tot 120% van het wettelijk sociaal minimum bedroeg de toeslag €1000, voor inwoners met een inkomen tussen de 120% en 130% van het wettelijk sociaal minimum was dit €645. In aanvulling op de energietoeslag kregen de ontvangers daarvan een cadeaukaart ter waarde van €500 voor de aanschaf van een energiezuinige wasmachine, koelkast, vriezer of vaatwasser. Er zijn 466 cadeaukaarten gebruikt.²¹

²¹Gemeente Alblisserdam, Raadsinformatiebrief afronding plan van aanpak Energiearmoede, 2024
<https://raad.alblisserdam.nl/Documenten/RIB-afronding-pva-energiearmoede-2.pdf>





Alblasserdam in vergelijkend perspectief: wie komt in aanmerking voor de regelingen?

Gemeenten kiezen zelf welke inwoners in aanmerking komen voor de minimaregelingen, door de variëren in de inkomensgrenzen. In Alblasserdam varieert de inkomensgrens per regeling: van 110% voor de individuele bijzondere bijstand tot 120% voor het persoonlijk minimabudget en 140% voor het SMS-kinderfonds. De gemeente Amsterdam kiest er bijvoorbeeld voor om minimaregelingen toe te kennen aan inwoners met een inkomen tot 150% van het wsm. De gemeente Venray hanteert voor veel regelingen een grens van 130%. In de gemeente Maastricht wordt een relatief strenge inkomensnorm van 110% gehanteerd. Het vergroten of verkleinen van het bereik van minimaregelingen door de inkomensgrenzen te verhogen of verlagen kan worden gezien als een politieke keuze om te sturen op (de betaalbaarheid van) het armoedebeleid.

2.5 Aanvulling op gemeentelijke regelingen

Kernbevinding: In Alblasserdam zijn verscheidene maatschappelijke organisaties en initiatieven actief die inwoners ondersteuning bieden, in aanvulling op de gemeentelijke regelingen. De ondersteuning van maatschappelijke organisaties varieert van directe financiële hulp tot alledaagse ondersteuning.

Naast de ondersteuning vanuit de gemeente leveren maatschappelijke organisaties een bijdrage aan het tegengaan van armoede en het ondersteunen van mensen in armoede. Deze organisaties richten zich vaak op inwoners die net buitende de regelingen vallen of op praktische vlakken hulpvragen hebben. De organisaties zijn vaak grotendeels door vrijwilligers bemenst.

De Voedselbank ondersteunt zo'n 125 gezinnen met wekelijkse pakketten voedsel om de boodschappen mee aan te vullen. Bij de Kledingbank kunnen inwoners – op vertoon van hun pas van de Voedselbank of op verwijzing van een andere hulporganisatie – kleding uitzoeken op basis van een strippenkaartsysteem. Schuldhulpmaatje Alblasserdam ondersteunt inwoners bij (beginnende of dreigende) schulden met als doel samen met de inwoner de geldzaken weer op orde te krijgen. Organisaties zoals Stichting Helpende Handen en HipHelpt bieden alledaagse ondersteuning. Initiatieven zoals Minimaatjes Alblasserdam en Quiet Drechtsteden faciliteren het sociaal contact tussen minima.

Ook op financieel vlak zijn er organisaties die aanvullende ondersteuning bieden. Stichting Urgente Noden Drechtsteden biedt drie vormen van ondersteuning: met een verkorte aanvraagprocedure kan leefgeld worden verstrekt om een acuut tekort bij primaire levensbehoeften te verhelpen (tot €100), een noodfonds voor eenmalige bijdragen in bijzondere omstandigheden en een sociaal leenfonds van waaruit een renteloze lening kan worden verstrekt om verdere schulden te voorkomen. Alleen hulpverleners, bijvoorbeeld vanuit de sociale basis, kunnen namens een inwoner aanspraak maken op deze ondersteuning. De Stichting Noodfonds Diaconaal Platform Alblasserdam biedt incidentele ondersteuning wanneer andere voorzieningen geen uitkomst bieden. De stichting verstrekt het bedrag (maximaal €1000) direct aan de crediteur.

2.6 Monitoring effect armoedebeleid

Kernbevinding: In Alblasserdam is geen structurele monitoring van het armoedebeleid ingericht. De gemeente heeft daardoor beperkt zicht op de voortgang op de eigen beleidsdoelen en het zicht op de activiteiten van ketenpartners en maatschappelijke organisaties is versnipperd.

De wijze waarop monitoring en evaluatie op het vlak van armoede en ongelijkheid wordt ingevuld is niet opgenomen in het beleid. Er is dan ook geen structurele monitoring van het armoedebeleid ingericht in Alblasserdam. In gesprekken wordt bevestigd dat de monitoring op het gebied van armoede een ontwikkelpunt is. De gemeente heeft beperkt afspraken gemaakt met partners in de uitvoering over de gewenste verantwoordingsinformatie. De gemeente gaat daarom vooral uit van de monitoringsinformatie die ketenpartners en maatschappelijke organisaties zelf aandragen.



De Sociale Dienst Drechtsteden publiceert jaarlijks een sociaal beeld en een jaarverslag. Dit is een belangrijke bron van monitoringsinformatie van het armoedebeleid in Alblasserdam. Naast de financiële verantwoording gaat de SDD in het jaarverslag ook in op het doelbereik. Het jaarverslag bevat bijvoorbeeld cijfers over het aantal inwoners dat in Alblasserdam bijzondere bestand heeft ontvangen of een beroep heeft gedaan op Stichting Urgente Noden en het SMS-kinderfonds. Daarnaast rapporteert de SDD over het bereik van tijdelijke regelingen. In gesprekken wordt aangegeven dat de monitoringsinformatie die de SDD aanbiedt niet altijd nuttig zijn in de lokale context van Alblasserdam.

Sinds 2023 brengt het Brughuis een jaarlijkse monitor uit. De eerste verschijning van deze monitor (2023) gaat in op de vindbaarheid en toegankelijkheid van het Brughuis, het aanbod, doorverwijzingen en uitstroom en een financiële verantwoording.²² De intentie is om de Brughuismonitor uit te breiden met prestatie indicatoren (hierna: KPI's)

Alblasserdam in vergelijkend perspectief: doelen meetbaar maken met KPI's

De monitoring van het armoedebeleid in Alblasserdam is op dit moment beperkt ontwikkeld. Voor veel gemeenten is het lastig om bruikbare KPI's op te stellen. Een KPI als 'het aantal mensen in armoede halveert' is ongeschikt: er zijn immers vele factoren die invloed hebben op het aantal mensen in armoede, waar de gemeente niet op kan sturen. Een KPI waar gemeenten wel goed op kunnen sturen is bijvoorbeeld 'het bereik van onze minimaregelingen ligt boven de 80%'. De gemeente Venray heeft een raadsmonitor ontwikkeld met indicatoren die de raad helpen om te sturen op het beleid. Deze monitor geeft bijvoorbeeld inzicht in de algemene in- en uitstroom in het sociaal domein, het aantal inwoners dat gebruik maakt van specifieke regelingen en de ontwikkeling ten opzichte van eerdere jaren of kwartalen.

Verschillende maatschappelijke partners leggen uit eigen beweging verantwoording af over hun activiteiten, bijvoorbeeld met een jaarverslag of financiële verantwoording. De vorm hiervan verschilt zeer tussen de maatschappelijke organisaties. De gemeente ziet het niet als doelmatig om uitgebreide verantwoordingsinformatie te vragen van maatschappelijke partners en hun inzet uitgebreid te monitoren, zeker aangezien een deel van deze maatschappelijke organisaties slechts een beperkte waarderingssubsidie ontvangt. Naast de informatie die de maatschappelijke organisaties zelf aanleveren houdt de gemeente op meer informele wijze zicht op de inzet van deze partners. In gesprekken tussen de gemeente en maatschappelijke organisaties komt bijvoorbeeld het aantal hulpvragen en doorverwijzingen aan bod.

Daarnaast worden er incidentele onderzoeken en evaluaties uitgevoerd. Het onderzoekscentrum Drechtsteden heeft in 2022 bijvoorbeeld de monitor sociaal 2021 uitgebracht²³. In de monitor worden inwoners gevraagd naar hun ervaring diverse onderwerpen in het sociaal domein, waaronder over financiële zelfredzaamheid. In 2024 heeft het Nibud in opdracht van de SDD een minima-effectrapportage uitgevoerd, dat ingaat op de vrije bestedingsruimte van verschillende typen huishoudens. Ook in 2024 ontving de raad een raadsinformatiebrief met een evaluatie van het convenant "aanpak tegen armoede" (zie paragraaf 3.1.3). De evaluatie beschrijft (grotendeels kwalitatief) de inzet van de gemeente, ketenpartners en maatschappelijke organisaties aan de hand van de thema's preventie & vroegsignalering, participatie, ontmoeten en hulpverlening & ondersteuning.

²² Brughuis, Monitor Brughuis 1^e halfjaar, 19 december 2023

²³ Onderzoekscentrum Drechtsteden, Monitor Sociaal Alblasserdam, 2021



3 Uitvoering armoedebelief

Dit hoofdstuk gaat in op de vertaling van het beleid naar de uitvoering. We doorlopen daarvoor de stappen die een inwoner ook zou doorlopen in het zoeken en vinden van ondersteuning: preventie, signalering, toegang, toekenning. Daarnaast kijken we naar casusregie en doelbereik.



3.1 Samenwerking met maatschappelijke partners

Kernbevinding: De gemeente is voor de uitvoering van het armoedebelief in grote mate afhankelijk van de samenwerkingspartners. Het Brughuis is de centrale toegang voor het sociaal domein en brengt verschillende samenwerkingspartners samen. De gemeente faciliteert maatschappelijke partners, bijvoorbeeld met waarderingssubsidies, maar ondersteunt hen beperkt.

3.1.1 Het Brughuis vervult een cruciale rol als centrale toegang en brengt organisaties samen

Alblasserdam heeft een centrale toegang voor het sociaal domein: het Brughuis. Het Brughuis is een centrale, fysieke plek waarbinnen de samenwerking in het sociaal domein is georganiseerd. Inwoners die in het Brughuis binnenkomen worden bij de balie te woord gestaan door een medewerker, die hen naar de juiste organisatie in het Brughuis doorstuurt. Het Brughuis wil een toegankelijke en laagdrempelige organisatie zijn voor alle Alblasserdammers met een hulpvraag.²⁴ In de beschrijving van de opgave van het Brughuis wordt aangegeven dat er wordt ingezet op vroegsignalering en het integraal oppakken van vraagstukken.

In het Brughuis werkt een aantal vaste partners samen vanuit het gehele sociaal domein. Vaste partners in het Brughuis zijn bijvoorbeeld de Stichting Welzijn Alblasserdam (dat het welzijnswerk uitvoert), de Sociale Basis (uitgevoerd door MEE Vivenz), maar ook het consultatiebureau en de jeugdteams van het Centrum voor Jeugd en Gezin. Ook de SDD is in het Brughuis vertegenwoordigd. De partijen binnen het Brughuis werken samen met maatschappelijke organisaties, zoals bijvoorbeeld kerken en Schuldhulpmaatje.

In het Brughuis zijn de samenwerkingspartners fysiek verzameld, waardoor deze partners elkaar op een laagdrempelige manier treffen. De partners in het Brughuis spreken elkaar wekelijks bij het aanmeldoverleg, waarin inhoudelijke casuïstiek wordt behandeld. Daarnaast vinden er management overleggen plaats tussen de managers in het Brughuis.²⁵

Het Brughuis vormt een belangrijke schakel in de samenwerking tussen de gemeente en partners. De gemeente ziet voor zichzelf een rol in het verbinden van de betrokken partijen uit zowel de zorg als het sociaal domein.²⁶ Driemaal per jaar vindt er een bestuurlijk overleg plaats tussen de wethouder en het

²⁴ Brughuis, Gezamenlijke opgave partners Brughuis, 2023-2025

²⁵ Brughuis, Gezamenlijke opgave partners Brughuis, 2023-2025

²⁶ Gemeente Alblasserdam, Coalitieakkoord 2022-2026, 2023



Brughuis. Daarnaast wordt in het kader van subsidierelaties overleggen gevoerd tussen ambtenaren van de gemeente en managers van het Brughuis.

3.1.2 Ook maatschappelijke organisaties buiten het Brughuis spelen een belangrijke rol in het uitvoeren van het armoedebeluid

Naast de organisaties die in het Brughuis vertegenwoordigd zijn kent Alblasterdam verschillende andere organisaties en initiatieven die een bijdrage leveren aan het tegengaan van armoede. In bijlage 3 is een tabel opgenomen met alle partners die (via gemeentelijke financiering of subsidie) actief zijn in de gemeente Alblasterdam. De gemeente heeft samenwerkingsovereenkomsten met verschillende maatschappelijke partners. Hieronder vallen bijvoorbeeld Schuldhulpmaatje, de Voedselbank, het Noodfonds Diaconaal Platform, stichting Quiet Drechtsteden en de Kledingbank.

3.1.3 De gemeente faciliteert maatschappelijke partners, maar ondersteunt hen beperkt

De gemeente faciliteert maatschappelijke organisaties op verschillende manieren. Een aantal organisaties ontvangt bijvoorbeeld een waarderingssubsidie. Sommige organisaties hebben een meer formele rol in de uitvoering, zoals Schuldhulpmaatje. Inwoners kunnen vanuit het Brughuis naar deze organisatie worden doorverwezen. De gemeente heeft met een aantal maatschappelijke partners accounthoudersgesprekken. De frequentie van deze gesprekken verschilt per partner, met enkele partners vinden deze gesprekken 10 keer per jaar plaats.

De afgelopen jaren heeft de gemeente op verschillende manieren de samenwerking en het contact tussen de verschillende ketenpartners en maatschappelijke organisaties gefaciliteerd. In 2018 is het convenant "Aanpak tegen armoede" door de gemeente en 21 partijen ondertekend.²⁷ Het hoofddoel van het convenant is om te voorkomen dat inwoners in Alblasterdam in armoede moeten leven en de armoedecirkel te doorbreken. Een verder doel van het convenant was om meer brede sturing te geven aan de samenwerking tussen alle betrokkenen in de uitvoering van het armoedebeluid.²⁸ Om deze reden is ook de woningcorporatie aangesloten bij het convenant. In het convenant is opgenomen dat er gezamenlijk wordt gewerkt aan een plan waarin ketensamenwerking en kennisdeling centraal staan. Het convenant heeft onder andere geleid tot het platform armoede, dat later het platform geldzaken is gaan heten. Dit platform is een zes wekelijks overleg tussen de gemeente, ketenpartners en diverse maatschappelijke organisaties gericht op het delen van ervaringen en nieuwe ontwikkelingen. Het convenant ging niet gepaard met concrete, meetbare doelstellingen.

De gemeente ziet zelf beperkt mogelijkheden om verder op de samenwerking met de maatschappelijk partners te sturen en is terughoudend met het toepassen van regie richting de partners. De gemeente ziet dat de maatschappelijke organisaties intrinsiek gemotiveerd zijn om hun bijdrage te leveren aan het tegengaan van armoede en ziet verdere regie niet als noodzaak. Daarbij speelt ook dat er beperkte capaciteit binnen de gemeente is om sturing op samenwerkingspartners verder te ontwikkelen. Het armoedebeluid is binnen de gemeente belegd bij een beperkt aantal medewerkers, waardoor de aansturing ook kwetsbaar is. De afgelopen periode hebben er daarnaast een aantal personele wisselingen plaatsgevonden, waardoor de ontwikkelingen op het domein vertraging hebben opgelopen.

De maatschappelijke partners zijn overwegend kritisch op het door de gemeente geïnitieerde platform geldzaken. Deelnemers geven aan dat de beoogde uitwisseling tussen de gemeente, ketenpartners en maatschappelijke organisaties maar beperkt tot stand komt. De inhoud van het overleg blijft aan de

²⁷ 21 samenwerkingspartners, Convenant "Aanpak tegen armoede" Alblasterdam, 2018

²⁸ Gemeente Alblasterdam, Raadsinformatiebrief Evaluatie Convenant "Aanpak tegen armoede" Alblasterdam, 15 maart 2024



oppervlakte en levert de deelnemers weinig op. De deelnemers aan het platform hebben dan ook recent besloten om het overleg in de huidige vorm te beëindigen. Verder geven enkele organisaties aan dat de gemeente weinig gebruik maakt van het netwerk van de maatschappelijk partners. In reactie daarop nemen maatschappelijke organisaties zelf initiatieven om inwoners uit hun netwerk in contact te brengen met andere organisaties die ondersteuning kunnen bieden. Maatschappelijke organisaties geven aan dat het verder versterken van de onderlinge samenwerking kansen biedt om de bekendheid en het bereik van de regelingen te verbeteren.

Alblasserdam in vergelijkend perspectief: de samenwerking met partners

Net als in veel andere gemeenten spelen maatschappelijke partners een belangrijke rol in de uitvoering van het armoedebelief. De samenwerking van de gemeente met maatschappelijke partners en tussen de maatschappelijke organisaties onderling ziet er in elke gemeente anders uit. In sommige gemeenten hebben maatschappelijke organisaties amper contact met elkaar, in Alblasserdam weten de organisaties elkaar juist goed te vinden. Dit is, zoals in veel kleinere gemeenten, vaak erg persoonsafhankelijk. Daarmee bestaat het risico dat als één of twee belangrijke vrijwilligers stoppen, de ondersteuning voor inwoners minder wordt. In veel gemeenten hebben maatschappelijke organisaties behoefte aan meer regie van de gemeente. De gemeente Assen geeft hier gevolg aan door de inzet van een regisseur armoede en schulden, die een spilfunctie tussen de verschillende ketenpartners en maatschappelijke organisaties vervult.



3.2 Preventie

Kernbevinding: Preventie op het gebied van armoede en ongelijkheid kent meerdere vormen. De gemeente zet zich in om de beschikbare regelingen onder de aandacht te brengen en om de financiële geletterdheid van inwoners te ondersteunen. In het Brughuis dragen verschillende organisaties bij aan preventie, bijvoorbeeld in de vorm van sociaal raadslieden, thuisadministratie en budgetcursussen.

Het beleid gaat beperkt in op de preventieve maatregelen die de gemeente onderneemt op het vlak van armoede en ongelijkheid. De gemeente doet echter meer dan wat direct in het beleid is vastgelegd. Zo brengt de gemeente op verschillende manieren de beschikbare regelingen onder aandacht van inwoners. De gemeente heeft bijvoorbeeld in 2020 en 2023 een geldzorgenkaart verspreid aan alle huishoudens. De kaart wordt ook verspreid bij het Brughuis en de Rederij. Daarnaast ontvangt elke jongere op zijn 18^e verjaardag een kaart over de veranderingen in de financiële situatie waar hij rekening mee moet houden. Bepaalde doelgroepen worden ook direct benaderd: zo hebben inwoners die de energietoeslag ontvingen een brief gekregen over de beschikbare miniregelingen.

Ook ketenpartners hebben een rol in preventie vanuit het Brughuis. Als er binnen het Brughuis een inwoner komt die signalen afgeeft van financiële problematiek kan de inwoner op een laagdrempelige manier in het Brughuis geholpen worden. Dit wordt bijvoorbeeld gedaan door de sociale raadslieden en thuisadministratie. De vrijwillige sociaal raadslieden van Stichting Welzijn Alblasserdam zijn op drie dagen aanwezig in het Brughuis om informatie en advies te geven. De raadslieden ondersteunen inwoners bij de omgang met wetten, regelingen, formulieren en overheidsinstellingen. De sociaal raadslieden krijgen voornamelijk vragen rond financiële begeleiding en werk en inkomen. De vrijwilligers van de Thuisadministratie helpen inwoners om de administratie op orde te krijgen.

Het Brughuis vervult ook een belangrijke rol op het vlak van preventie op andere onderdelen binnen het sociaal domein zoals jeugdhulp of gezondheid. Ook is de sociale basis vertegenwoordigd in het Brughuis, uitgevoerd door MEE Vivenz. Deze organisatie zet zich in brede zin in voor het versterken van de zelfredzaamheid van inwoners en hun vermogen om mee te doen in de maatschappij. Uit gesprekken blijkt dat er vrijwel altijd aandacht is voor de financiële gezondheid van inwoners, ook als zij via een andere weg bij het Brughuis binnenkomen.



In Alblasserdam zijn er daarnaast meerdere initiatieven om de financiële geletterdheid te ondersteunen. Zo is de gemeente aangesloten bij Money-/GeldFit, een initiatief van de landelijke organisatie van Schuldhulpmaatje, specifiek gericht op jongeren. Jongeren hebben de mogelijkheid om te chatten over hun geldzorgen. GeldFit biedt een test waarmee inwoners inzicht krijgen in welke regelingen zij kunnen gebruiken. De gemeente communiceert hierover overigens niet op haar website.

De SDD voert daarnaast nog een aantal preventieve werkzaamheden uit. Zo geeft de SDD budgetcursussen aan inwoners en geeft voorlichting aan samenwerkingspartners om problematiek eerder te kunnen vaststellen en daardoor tijdig te kunnen doorsturen. Ook voert de SDD een bestaanszekerheidscheck uit: met inwoners die een uitkering ontvangen wordt per kwartaal een gesprek gevoerd waarin wordt gekeken naar de mogelijkheden voor bredere inkomensondersteuning.



Wat leren we van Dennis?

Dennis heeft nog niet lang te maken met financiële problemen. Hij heeft weinig vertrouwen in de overheid en ontvangt nog geen uitkering of andere ondersteuning van de gemeente. Het is voor Dennis belangrijk dat zijn problemen niet verergeren. Daarbij helpt het om zicht te krijgen op de regelingen waar hij recht op heeft: de mogelijkheden voor ondersteuning moeten makkelijk toegankelijk en goed te begrijpen zijn. De verschillende activiteiten die in Alblasserdam op het gebied van preventie worden ondernomen kunnen daarbij helpen. Via GeldFit kan Dennis inzicht krijgen in de regelingen waar hij gebruik van kan maken. Ook kan Dennis hiermee worden geholpen in het Brughuis, bijvoorbeeld door de sociaal raadslieden. Omdat het Brughuis een andere plek is dan 'de gemeente', zou dit de drempel om hulp te zoeken kunnen verlagen.

3.3 (Vroeg)signalering

Kernbevinding: Vanuit de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening maken verschillende partijen meldingen van betalingsachterstanden in RIS-systeem, die door de gemeente beheerd wordt. De opvolging van deze meldingen uit het systeem blijkt in de praktijk onvoldoende te werken.

Om het bereik van armoederegelingen te vergroten gaan veel gemeenten op zoek naar inwoners die mogelijk recht hebben op ondersteuning. Daarnaast willen steeds meer gemeenten vroegtijdig problemen signaleren zodat vroegtijdig hulp geboden kan worden. Als het gaat over vroegsignalering onderscheiden we twee typen: formele vroegsignalering, via een meldingssysteem vanuit de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening, en informele vroegsignalering, via bijvoorbeeld maatschappelijke organisaties.

Formele vroegsignalering

Per 1 januari 2021 is de gewijzigde Wet gemeentelijke schuldhulpverlening (Wgs) in werking getreden en daarmee is vroegsignalering een wettelijke taak van de gemeente.²⁹ De vroegsignalering moet in samenspraak met partners zoals woningcorporaties, schuldeisers en aanbieders van nutsvoorzieningen worden vormgegeven. In het kader van vroegsignalering werkt de gemeente samen met een aantal organisaties, waaronder de partners in het Brughuis.

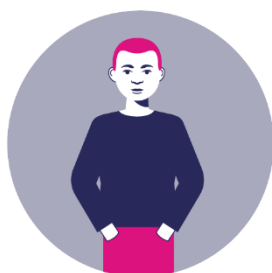
De Wgs-partners maken bij het signaleren van een betaalachterstand een melding in het RIS-systeem, dat beheerd wordt door de gemeente. Gegevens die in het systeem worden uitgewisseld zijn gegevens rondom betalingsachterstanden in huur, zorgpremie of nutsvoorzieningen. De gemeente is vanuit de Wgs verplicht om een hulpaanbod te doen wanneer een betalingsachterstand wordt gesignaleerd. Gemeenten hebben vrije beleidsruimte om te bepalen hoe ze dit invullen.

²⁹ Wet gemeentelijke schuldhulpverlening, 1 januari 2021, geraadpleegd van <https://wetten.overheid.nl/BWBR0031331/2022-01-01>



De acties die worden ondernomen bij een melding in het kader van vroegsignalering zijn afhankelijk van de hoogte van de betalingsachterstand en de bekendheid van de klanten.³⁰ Alle inwoners die via vroegsignalering in beeld komen krijgen een sms-bericht met informatie. Wanneer de betalingsachterstand groter is dan €250 volgt ook een mail. Als de betalingsachterstand groter is dan €500 ontvangt een inwoner ook een brief. Naast deze communicatiemiddelen worden inwoners ook persoonlijk benaderd. Inwoners die al bekend zijn bij de SDD, worden door de SDD benaderd. Inwoners die nog niet bekend zijn worden benaderd door partners in het Brughuis (SWA, sociale basis, Schuldhulpmaatje).

Uit gesprekken blijkt echter dat de opvolging van meldingen uit het RIS-systeem onvoldoende werkt in de praktijk. De signalen komen wel in het RIS terecht, maar in het oppakken van de signalen ontstaan er problemen. De betrokken partners zijn in de huidige inrichting van het systeem niet in staat om actie te ondernemen op de signalen. Er is sprake van een kennisachterstand over het functioneren van het RIS systeem en onduidelijkheid over de rollen en verantwoordelijkheden in het opvolgen van de meldingen. Als gevolg daarvan onderhouden SWA en de woningcorporatie momenteel nog rechtstreeks contact om te kunnen acteren op huurachterstanden. De beperkte ambtelijke capaciteit in de voorgaande periode droeg bij aan het niet naar behoren functioneren van de formele vroegsignalering in de gemeente. De SDD had als doelstelling in 2021 om minimaal 27% van de inwoners te bereiken die vanuit de signalen van vroegsignalering worden benaderd.³¹ De SDD heeft in het beleidsplan schuldhulpverlening daarnaast een aantal ambities opgenomen rond vroegsignalering. Hieronder valt onder andere het vergroten van het aantal cliënten dat gebruik maakt van bewindvoering in eigen beheer, het vergroten van de toegankelijkheid van de schuldhulpverlening en het versterken van de samenwerking met andere partijen binnen de keten van schuldhulpverlening, zoals wijkteams, het dorpsnetwerk en vrijwilligersorganisaties.



Wat leren we van Dennis?

Dennis heeft acute financiële problemen: hij is ontslagen, heeft weinig spaargeld en heeft al een paar maanden zijn huur en energierekening niet betaald. Dennis is nog niet bekend bij de gemeente en de SDD. Vanwege zijn betalingsachterstanden zijn er meldingen over Dennis binnengekomen in het RIS-systeem in het kader van vroegsignalering. Dennis heeft inmiddels een sms, email en brief ontvangen. Normaliter zouden de partners in het Brughuis Dennis nu rechtstreeks proberen te benaderen. Dit proces loopt op dit moment echter niet goed. Dat is een risico voor Dennis: dit kan betekenen dat hij langer geen hulp krijgt en dat zijn situatie problematischer wordt.

Informele vroegsignalering

In de gezamenlijke opgave van het Brughuis is beschreven dat het Brughuis inzet op vroegsignalering- en preventie. Door de wijkgerichte aanpak wordt er ook contact met inwoners gezocht die niet bij het Brughuis komen. Binnen het Brughuis zijn Schuldhulpmaatje, MEE Vivenz, SWA en de SDD betrokken bij vroegsignalering.

Initiatieven vanuit religieuze instanties, zoals kerken en moskeeën, ondersteunen inwoners bij noodsituaties op het vlak van inkomen. Deze instanties helpen inwoners vaak op eenmalige basis. Uit gesprekken blijkt dat het contact tussen organisaties met een religieuze achtergrond en overige ketenpartners en maatschappelijke organisaties beperkt is. Dit brengt het risico met zich mee dat

³⁰ Gemeente Alblasserdam, Evaluatie Convenant "Aanpak tegen armoede" Alblasserdam, 15 maart 2024

³¹ Drechtsteden, 2021, Beleidsplan schuldhulpverlening 2021-2024



inwoners buiten het zicht van het bredere netwerk blijven, ook wanneer zij meerdere keren hulp nodig hebben. Het dan hierdoor langer duren voordat inwoners in beeld komen bij professionele instanties, waardoor zij langer geen structurele hulp ontvangen en problemen kunnen verergeren.

Alblasserdam in vergelijkend perspectief: vroegsignalering

Vroegsignalering is een belangrijke manier om inwoners snel hulp te bieden bij schulden en om te voorkomen dat de situatie verslechtert. In Alblasserdam loopt de opvolging van meldingen in het RIS-systeem niet naar behoren. Hierdoor blijven kansen liggen om als gemeente outreachend naar inwoners toe te gaan. In verschillende andere gemeenten waar dit onderzoek is uitgevoerd zetten gemeenten daarvoor huisbezoeken in. In de gemeente Diemen komt een medewerker van het Sociaal Team langs voor een brede intake waarbij gekeken wordt naar de situatie omtrent opvoeding, de financiële situatie, werksituatie en de invloed van dramatische gebeurtenissen. In de gemeente Venray is gekozen om de huisbezoeken te laten afleggen door een ervaringsdeskundige.



3.4 Toegang

Kernbevinding: Het Brughuis vormt de centrale toegang binnen het sociaal domein. Voor inwoners is het Brughuis een laagdrempelige plek waar ze met verschillende soorten hulpvragen terecht kunnen. Daarnaast vinden inwoners direct hun weg naar maatschappelijke organisaties, die vaak sterke eigen netwerken hebben.

Het Brughuis is de centrale toegangsplek van inwoners voor het vragen en problemen op het vlak van geldzaken en armoede. Inwoners kunnen elke werkdag terecht bij het Brughuis. Inwoners kunnen zich zonder afspraak melden bij de balie in het Brughuis, waar ze door een baliemedewerker naar de juiste organisatie in het Brughuis worden doorverwezen.

Via de vaste partners in het Brughuis komen ook hulpvragen gericht aan andere organisaties binnen het Brughuis binnen. Zo kan het voorkomen dat iemand die in het kader van stichting Jeugdteams bij het Brughuis binnenkomt, maar er ook sprake blijkt van financiële nood. De partners in het Brughuis koppelen de inwoner in een dergelijk geval aan een andere organisatie die de inwoner in hun hulpvraag kan ondersteunen.

Naast de toegang via het Brughuis vinden inwoners ook direct de weg naar de maatschappelijke organisaties toe. Sommige maatschappelijke organisaties, zoals kerken, hebben een groot netwerk in Alblasserdam, waardoor inwoners hen ook direct weten te vinden. In de gesprekken kwam naar voren dat sommige maatschappelijke organisaties een derde van hun cliënten uit het eigen netwerk halen. De maatschappelijke organisaties verwijzen inwoners ook door naar het Brughuis.

Uit de gesprekken bleek dat inwoners het Brughuis over het algemeen los zien van de gemeente. Een deel van de gesprekspartners gaf aan dat inwoners de drempel tot het Brughuis lager ervaren dan de drempel tot een meer formeel ogende organisatie, zoals de SDD. Andere gesprekspartners gaven aan daarvan niet zeker te zijn.





Wat leren we van Omar?

Omar heeft weinig vertrouwen in de overheid. Er zijn al eerder mensen van de gemeente bij Omar geweest, maar Omar stuurt hen weg. Situaties zoals die van Omar komen ook in Alblasserdam voor. Sommige mensen weigeren hulp vanwege schaamte, anderen doen dit vanwege wantrouwen richting de overheid. Voor Omar is het makkelijker om binnen te lopen bij het Brughuis dan om zelf naar 'de gemeente' te stappen. Daarnaast zijn de eigen netwerken van maatschappelijke organisaties en andere informele ontmoetingsplekken van belang om mensen zoals Omar in beeld te krijgen. In andere gemeenten wordt er ook gezocht naar manieren om mensen zoals Omar beter te bereiken. In de gemeente Venray is er gekozen om huisbezoeken af te laten leggen door ervaringsdeskundigen. Deze mensen kennen de belevingswereld van de inwoners waar ze naartoe gaan en worden vaak meer vertrouwd.

3.5 Toekenning

Kernbevinding: De toekenning van regelingen wordt gedaan door de SDD en SWA. Er zijn verschillende vormen van maatwerk mogelijk, waaronder een doorbraakbudget.

De toekenning van regelingen wordt voornamelijk gedaan door de SDD en SWA. De SDD en SWA hebben ook een rol in de toekenning van hulp en regelingen en het doorverwijzen naar maatschappelijke partners.

In de toekenning van regelingen zijn verschillende vormen van maatwerk mogelijk. De SDD kan in individuele casussen via de bijzondere bijstand verschillende maatregelen toepassen die aansluiten bij de specifieke casus. Ook wordt in Alblasserdam gewerkt met een doorbraakbudget. Een doorbraakbudget is een speciaal budget dat kan worden aangewend om interventie te doen om een doorbraak in een bepaalde casus te realiseren. Sinds 2023 kunnen partners in het Brughuis aanspraak maken op het doorbraakbudget bij ingewikkelde multidisciplinaire problematiek. Daarnaast kan er bij urgente financiële problemen een beroep worden gedaan op Stichting Urgente Noden of stichting noodfonds diaconaal platform. Bij beide organisaties kunnen hulpverleners namens inwoners een verzoek doen om op korte termijn een financiële bijdrage te krijgen.

Uit gesprekken blijkt dat de informatie die partners in het Brughuis meegeven bij doorverwijzingen niet altijd volledig is. Enkele maatschappelijke partners houden daarom een aanvullende intake na een doorverwijzing om een breder beeld van de situatie te krijgen.

De mogelijkheden van enkele maatschappelijke partners worden niet volledig benut. Enkele organisaties kunnen meer ondersteuning bieden, maar krijgen te weinig verwijzingen vanuit de gemeente en het Brughuis.



Wat leren we van Shannah?

De situatie van Shannah is ingewikkeld en valt niet onder de standaard regelingen. In deze situatie kan maatwerk helpen om de acute situatie te verlichten. De organisaties in het Brughuis kunnen met het doorbraakbudget interventies doen die niet binnen de reguliere regelingen passen, zoals een kleine aanpassing aan het huis van Shannah om de situatie meer geschikt te maken voor haar kind. Daarnaast kunnen hulpverleners eventueel een beroep doen op Stichting Urgente Noden of stichting noodfonds diaconaal platform om een acute te rekening te laten betalen. Het is onduidelijk wanneer de gemeente Alblasserdam precies overgaat tot het inzetten van het doorbraakbudget. Dit kan zorgen voor willekeur of voor situaties waarbij het doorbraakbudget niet wordt ingezet terwijl het wel had kunnen bijdragen aan het verkleinen van de financiële problemen.



3.6 Casusregie

Kernbevinding: Casusregie komt grotendeels op informele wijze tot stand. Vanwege de schaal van Alblasserdam is dit werkbaar. Bij multiproblematiek neemt de coördinator van de sociaal raadslieden de casusregie over.

Als een inwoner binnenkomt bij het Brughuis wordt in het wekelijkse aanmeldoverleg de casuïstiek van de inwoner besproken en wordt gecontroleerd of de cliënt bekend is bij een van de samenwerkingspartners in het Brughuis. Het uitgangspunt is dat als er meerdere hulpverleners zijn betrokken bij een casus, de casusregie door één hulpverlener wordt opgepakt.³² In het Brughuis zijn ook integraal consultants van de SDD actief. De integraal consultants helpen inwoners als ze problemen ondervinden met andere instanties: de inwoner hoeft dan geen contact te onderhouden met meerdere instanties, maar alleen met de integraal consultant.

De casusregie vindt in Alblasserdam voornamelijk op informele wijze plaats doordat de partners in het Brughuis elkaar laagdrempelig kunnen opzoeken. Door de beperkte schaal en het aantal casussen in Alblasserdam wordt die werkwijze als werkbaar ervaren. Bij ingewikkeld casussen met multiproblematiek neemt de coördinator sociaal raadslieden de casusregie over. De gemeente vervult geen rol in de regie van individuele casussen.



Wat leren we van Shannah?

Shannah heeft te maken met meerdere problemen: niet alleen op het gebied van armoede, maar ook op het gebied van huisvesting. Daarnaast kan Shannah straks ondersteuning gebruiken bij de zorg voor haar jonge kind. Het is voor Shannah van belang dat ze integraal geholpen wordt. Als Shannah zich bij het Brughuis meldt, of via een organisatie bij het Brughuis terecht komt, vindt ze daar verschillende organisaties onder één dak die haar kunnen helpen. In het wekelijkse aanmeldoverleg wordt gecontroleerd of Shannah al bij een organisatie in beeld is en wordt afgestemd welke organisaties haar gaan helpen. Vanwege de complexiteit van de situatie van Shannah zal de coördinator sociaal raadslieden de casusregie oppakken.

3.7 Doelbereik

Kernbevinding: Het zicht op het doelbereik is beperkt, omdat monitoringsinformatie versnipperd is. Op Drechtsteden-niveau neemt het gebruik van regelingen toe. De minima-effectrapportage van het Nibud laat zien dat bijna alle huishoudens – onder strikte theoretische aannames – kunnen rondkomen.

3.7.1 Versnipperde monitoringsinformatie beperkt het zicht op doelbereik

Zoals in het vorige hoofdstuk is beschreven is er in Alblasserdam geen centrale monitoring van het armoedebeleid ingericht. Dit maakt het lastig om zicht te krijgen op het doelbereik. In de gemeentelijke jaarstukken van 2023 staat de indicator voor alle activiteiten op het gebied van armoede op 'groen', ook als deze activiteiten doorlopend aandacht vragen. Daarbij wordt zeer beperkt de koppeling met doelstellingen gemaakt.

De informatie in het jaarverslag van de SDD is grotendeels geaggregeerd op het niveau van de regio. Dat maakt het lastig om uitspraken te doen over de situatie in Alblasserdam. Voor de gehele SDD geldt dat meer mensen in 2023 gebruik maakten van minimaregelingen en beroep deden op schuldhulpverlening.³³ Voor de minimaregelingen geldt de toename vooral voor de bijzondere bijstand en het persoonlijk minimabudget. In 2023 werd de bijzondere bijstand in Alblasserdam 74 keer toegekend, het persoonlijk minimabudget 271 keer en het SMS-kinderfonds 170 keer. In het beleidsplan

³² Gezamenlijke opgave partners Brughuis, 2023-2025

³³ GR Sociaal, Jaarstukken 2023 Gemeenschappelijke Regeling Sociaal, 2024



schuldhulpverlening van het SDD is aangegeven dat de resultaten van de schuldhulpverlening worden gemeten middels een aantal prestatie-indicatoren die per trimester gemonitord worden. In het onderzoek zijn geen gegevens in het kader van deze monitoring verstrekt.

In de nulmeting van de jaarlijkse monitor van het Brughuis (2023) wordt gerapporteerd dat 38% van de inwoners bekend is met het Brughuis en het aanbod, 24% heeft wel van het Brughuis gehoord maar weet niet wat het Brughuis doet en 38% heeft niet van het Brughuis gehoord.³⁴ In het eerste halfjaar van 2023 nam het aantal klanten in het Brughuis toe van 783 naar 873. Het gebruik van de WMO nam in 2022 af, terwijl dit regionaal steeg. De uitkeringen in het kader van de Participatiewet bleven in Alblusserdam constant, terwijl er regionaal een afname was.

3.7.2 Minima-effectrapportage: huishoudens kunnen rondkomen, geen sprake van armoedeval

Het Nibud heeft in opdracht van de SDD onderzoek³⁵ gedaan naar de effecten van de verschillende minimaregelingen op verschillende huishoudens, een zogeheten minima-effectrapportage. De vrije bestedingsruimte van inwoners staat daarbij centraal. De bestedingsruimte wordt berekend voor verschillende huishoudtypes en verschillende hoogtes van het inkomen ten opzichte van de bijstandsnorm. In het onderzoek wordt ervan uitgegaan dat de huishoudens goed kunnen omgaan met geld, gebruik maken van alle regelingen waarvoor ze in aanmerking komen en geen schulden hebben. In tabel 3 is het resultaat te vinden.

Huishoudtype	100	110	120	130	140
alleenstaande tot AOW-leeftijd	34	80	175	303	404
alleenstaande vanaf AOW-leeftijd	246	288	431	532	615
paar tot AOW-leeftijd zonder kinderen	-11	73	176	293	365
eenoudergezin met 2 jonge kinderen	451	481	575	640	747
eenoudergezin met 2 oudere kinderen	234	263	358	486	614
paar met 2 jonge kinderen	208	292	396	498	550
paar met 2 oudere kinderen	15	99	203	320	390
alleenstaande vanaf AOW-leeftijd met zorg	249	291	384	435	456

Tabel 3: Vrije bestedingsruimte per huishouden naar percentage bijstandsnormen

Het Nibud concludeert dat bijna alle onderzochte huishoudtypen de maandbegroting rond kunnen krijgen. Eenoudergezinnen hebben daarin meer te besteden dan ouderparen met kinderen. Paren zonder kinderen met een inkomen op bijstandsniveau kunnen echter niet zonder schulden te maken rondkomen. De regelingen voor gezinnen zijn ruim, paren zonder kinderen vissen hier achter het net. Het onderzoek laat ook zien dat er bij een volledige benutting van regelingen geen sprake is van een armoedeval.³⁶

Het Nibud doet een aantal aanbevelingen waardoor inwoners beter met geld kunnen omgaan en de regelingen kunnen aanvragen die nodig zijn. Het Nibud adviseert om de regelingen onder de aandacht brengen, energie- en woonkosten te verlagen, goed financieel beheer verbeteren en het maken van een gedegen afweging tussen een uitvoerbaar minimabeleid en het voorkomen van de armoedeval.

³⁴ Brughuis, Monitor Brughuis 1^e halfjaar, 19 december 2023

³⁵ Nibud (2024), Minima-effectrapportage Sociale Dienst Drechtsteden 2024, p.25

³⁶ Een armoedeval houdt in dat een huishouden minder vrije bestedingsruimte overhoudt bij een hoger inkomen.



Concreet beveelt het Nibud aan om te werken aan een tegemoetkoming voor volwassenen voor culturele en sportieve activiteiten.

3.8 Rol van de gemeenteraad

Kernbevinding: Het is voor de gemeenteraad lastig om het overzicht te houden tussen alle verschillende betrokken partijen op het gebied van armoede. De raad heeft daarbij behoefte aan scherpere doelen. Het opheffen van de Drechtraad geeft de raad nieuwe sturingsmogelijkheden. De informatievoorziening aan de raad is gefragmenteerd en vooral gestuurd door wat ketenpartners en maatschappelijke organisaties zelf aanbieden.

3.8.1 Rolinvulling gemeenteraad

Armoede en ongelijkheid is een thema dat leeft in de gemeenteraad van Alblasterdam. De raad krijgt signalen uit de samenleving dat armoede ook in Alblasterdam veel impact heeft op de levens van inwoners. Schaamte vormt voor inwoners een hindernis om hulp te zoeken. Raadsleden vangen positieve signalen over het Brughuis op, maar merken ook op dat de bekendheid van het Brughuis te wensen over laat. Kenmerkend voor Alblasterdam is de rol van de kerken. Verder merken raadsleden op dat er veel verschillende organisaties een bijdrage leveren aan het tegengaan van armoede.

Deze veelheid aan betrokken partijen, in combinatie met de versnipperde informatievoorziening, maakt het voor de gemeenteraad lastig om grip te hebben op de uitvoering van het beleid. Het is voor de raad lastig om overzicht te houden over welke organisatie zich waarvoor inzet en welke inzet het meest effectief is. Raadsleden hebben behoefte aan scherpere doelen om op te kunnen sturen en te controleren, ook richting de grotere ketenpartners zoals de SDD en SWA.

Het opheffen van de Drechtraad brengt andere sturingsmogelijkheden voor de raad met zich mee, zowel wat betreft beleidsvorming als bij het controleren van de uitvoering. Nu beleid niet meer regionaal wordt vastgesteld heeft de raad meer mogelijkheden om lokale accenten aan te brengen in het beleid. De raad heeft dat bijvoorbeeld gedaan door de verordening voor het persoonlijk minimabudget lokaal vast te stellen. Zoals aangegeven is een lokale visie op het sociaal domein momenteel in ontwikkeling. Wat betreft de controlerende rol geldt dat de raad de SDD nu als reguliere gemeenschappelijke regeling controleert en bijvoorbeeld de mogelijkheid heeft om een zienswijze in te dienen.

De informatievoorziening aan de raad is gefragmenteerd en niet structureel ingeregeld. De raad ontvangt incidenteel een raadsinformatiebrief, bijvoorbeeld over de uitvoering van het convenant aanpak tegen armoede.³⁷ De raad is uitgebreider geïnformeerd over de inzet van de energietoeslag. Verder is de raad vooral afhankelijk van informatie die ketenpartners (zoals de SDD) en maatschappelijke organisaties zelf aanleveren. Ook vraagt de raad zelf actief om informatie aan het college. De informatievoorziening in de P&C-documenten is beperkt. Zoals eerder aangegeven wordt de koppeling met beleidsdoelstellingen zeer beperkt gemaakt.

Een andere manier waarop de gemeenteraad geïnformeerd wordt zijn de zogeheten BIO's (Bijeenkomst Informatie & Opinie). In 2023 is er bijvoorbeeld een BIO geïnformeerd waar raadsleden in gesprek gingen met vertegenwoordigers van de SDD en verschillende maatschappelijke partners.³⁸

³⁷ Gemeente Alblasterdam, Raadsinformatiebrief Evaluatie Convenant "Aanpak tegen armoede" Alblasterdam, 15 maart 2024

³⁸ Gemeenteraad Alblasterdam, Bijeenkomst Informatie & Opinie Bestaanszekerheid, 12-12-2023



3.8.2 Gebruik raadsinstrumenten

De raad kan doormiddel van het stellen van schriftelijke vragen of het inbrengen van moties zijn kaderstellende en controlerende taak aanwenden. De raad heeft in de afgelopen jaren op verschillende momenten gebruik heeft gemaakt van raadsinstrumenten. De raad heeft drie keer schriftelijke vragen ingediend en heeft een drietal moties behandeld rond de WMO. Daarnaast heeft de raad een motie aangenomen over de inzet van het college op armoedeaanpak. De motie uit juli 2022 roept het college op om zich actief in te zetten op het bereiken van inwoners rond de armoedegrens en zich actief in te zetten op vroegsignalering. In de motie wordt het college gevraagd om ook scenario's te schetsen voor de lange termijn. Daarnaast wordt het college in de motie gevraagd om over de stand van zaken met betrekking tot de armoedeaanpak te rapporteren.³⁹

Het college heeft in november 2022 doormiddel van een brief op een aantal punten uit de motie gereageerd. Het college geeft een toelichting over stand van zaken rond de armoedeaanpak en het convenant, gaat in op de manier waarop het college inwoners bereikt en aan vroegsignalering doet en beschrijft hoe ze met energiearmoede is omgegaan. Het college beschrijft echter niet hoe het college zich actief in zet op vroegsignalering, welke scenario's voor de toekomst er liggen rond de armoedeaanpak en welke maatregelen ze nemen voor het bereiken van inwoners die leven rond de armoedegrens en wantrouwen richting instanties hebben.

Overzicht moties, toezeggingen en schriftelijke vragen 2020 - 2023 ⁴⁰			
<u>Motie, toezegging of vraag</u>	<u>Datum</u>	<u>Onderwerp</u>	<u>Aangenomen?</u>
Motie	20-06-2023	WMO regeling vergoeden eigen auto	Ja
Motie	20-06-2023	WMO-indicatie via passende beschikking	Ja
Motie	20-06-2023	WMO Termijn aanpassen per type	Nee
Toezegging	8-12-2022	Organiseren BIO met medewerkers met SDD	N.v.t.
Motie	6-7-2022	Inzet college op armoedeaanpak	Ja
Vraag	07-06-2022	Convenant Aanpak tegen armoede Alblasserdam	N.v.t.
Vraag	12-01-2021	Lokale schuldhulpverlening	N.v.t.
Vraag	14-02-2020	Alblasserdampas	N.v.t.

³⁹ PVDA & SGP Alblasserdam, motie Aanpak armoede, 6-7-2022

⁴⁰ Raadsinformatiesysteem, tabblad moties/toezeggingen/schriftelijke vragen, <https://raad.alblasserdam.nl/Documenten/Moties>



4 Beleid om ongelijkheid tegen te gaan

Dit hoofdstuk gaat in op de inzet van de gemeente om ongelijkheid tegen te gaan. Allereerst wordt er gekeken naar het beleid en de visie van de gemeente op het tegengaan van ongelijkheid. Vervolgens wordt er nader ingegaan op de beleidsinzet op het gebied van ongelijkheid en hoe dit aansluit bij de inwoners van Alblasterdam, gestructureerd aan de hand van de typen kapitaal die in hoofdstuk 1 zijn toegelicht.

4.1 Beleidskader en visie

Kernbevinding: Alblasterdam kent geen opzichzelfstaand beleid op het gebied van ongelijkheid. Wel wordt armoede in de gemeentelijke inzet vanuit een brede blik benaderd, onder de noemer bestaanszekerheid.

Zoals in hoofdstuk 1 is toegelicht, gaat armoede en ongelijkheid niet alleen over de verdeling van economisch kapitaal, maar ook over ongelijkheid in sociaal, cultureel en persoonlijk kapitaal. De gemeente Alblasterdam kent geen overkoepelend beleid dat ingaat op deze vormen van ongelijkheid. Desondanks ziet de gemeente armoedeproblematiek breder dan een gebrek aan besteedbaar inkomen. In de visie en het beleid van de gemeente wordt daarom gesproken over bestaanszekerheid.

In gesprekken wordt bestaanszekerheid vooral gezien als de randvoorwaarden die nodig zijn om armoede op een duurzame manier te voorkomen en te verhelpen. Zo geven gesprekspartners aan dat het creëren van rust in huishoudens een belangrijke factor is in het versterken van bestaanszekerheid. Ook de uitgangspositie van kinderen wordt gekoppeld aan bestaanszekerheid, waarbij kinderopvang en het onderwijs een rol speelt. Bestaanszekerheid vraagt dus om meer dan alleen betaald werk.

De term bestaanszekerheid is ook geland in het (regionaal vastgestelde) beleid van de gemeente. Zoals eerder is toegelicht is het versterken van bestaanszekerheid de eerste opgave in de regionale visie op het sociaal domein.

4.2 Maatregelen om ongelijkheid tegen te gaan

Kernbevinding: De gemeente pleegt inzet om alle vier de typen kapitaal van inwoners te versterken. De gemeente ontwikkelt een buurtaanpak om de leefbaarheid in specifieke wijken te versterken. Daarnaast is het ondersteunen van de fysieke gezondheid een belangrijk aandachtspunt van de gemeente. Dit helpt om het persoonlijk kapitaal van inwoners te vergroten.

4.2.1 Economisch kapitaal

De voornaamste inzet van de gemeente om ongelijkheid in economisch kapitaal tegen te gaan is gericht op het voorkomen en verhelpen van armoede, zoals in de vorige hoofdstukken uitgebreid is beschreven. Daarnaast zet de gemeente zich in om het economisch kapitaal van inwoners te vergroten middels opleiding en toegang tot de arbeidsmarkt.

Het stimuleren van arbeidsparticipatie is een ambitie uit het coalitieakkoord.⁴¹ In de regionale visie op het sociaal domein is ontwikkelen naar werk een van de opgaven. Deze visie gaat uit van het principe dat werk bijdraagt aan geluk. De sociale dienst zet daarom in op het investeren in de ontwikkeling van inwoners, met oog op de maatschappelijke waarde die dit oplevert.

⁴¹ Gemeente Alblasterdam, 2022, Coalitieakkoord 2022-2026, p.8



Een concrete maatregel om het economisch kapitaal van inwoners middels opleiding te ondersteunen is het project Kansrijk Praktijkleren Alblasserdam. In dit project kunnen inwoners met afstand tot de arbeidsmarkt een gratis MBO-1 opleiding volgen, waarbij werken en leren gecombineerd wordt. Inwoners worden gekoppeld aan een lokaal bedrijf. Het project heeft ruimte om 100 kandidaten in 4 jaar op te leiden en werk te bieden.

Spiegelbeeld: sluit dit aan bij de inwoners van Alblasserdam?

De meest voorkomende groep inwoners in Alblasserdam – in het bruine profiel – zijn relatief kwetsbaar wanneer zij met financiële problemen te maken krijgen. Omdat hun sociaal vangnet vaak geen ondersteuning kan bieden op het gebied van geldzaken en deze inwoners uit zichzelf niet snel naar de gemeente stappen, kunnen kleine problemen snel groter worden. De inzet op bestaanszekerheid sluit dus goed aan bij deze doelgroep. Het kan voor deze inwoners echter lastig zijn om de stap naar de gemeente te zetten. De centrale toegang in de vorm van het Brughuis kan deze drempel verlagen, maar uit de voorgaande hoofdstukken blijkt dat het bereiken van de doelgroep uitdagend is.

Dit is niet het geval voor inwoners uit het gele profiel, waarbij het sociaal vangnet doorgaans sterker is en die hun weg naar de gemeente goed weten te vinden.

De inzet van de gemeente op arbeidsparticipatie sluit vooral aan bij de ondersteuningsbehoefte van inwoners in het oranje en roze profiel, dat in Alblasserdam relatief weinig voorkomt.

4.2.2 Sociaal kapitaal

Sociaal kapitaal draait om de sociale netwerken van inwoners. Kenmerkend voor Alblasserdam zijn de sterke sociale structuur, onder meer rondom de kerken. Dat maakt dat de gemeente een minder vanzelfsprekende rol heeft in het ondersteunen van de sociale contacten van inwoners. Wel heeft het Brughuis een functie als centrale ontmoetingsplek en als centrale toegang.

De gemeente heeft de ambitie om het sociaal kapitaal van de inwoners te versterken met een buurtaanpak, onder de naam Buurtkracht.⁴² Deze ambitie komt voort uit het coalitieakkoord, waarin de buurtaanpak wordt beschreven als instrument om de leefbaarheid en sociale veiligheid van de wijken en buurten te verbeteren.⁴³ Het doel van het traject is om inwoners te stimuleren om voor hun eigen woonomgeving te zorgen en elkaar te ondersteunen en daarmee de zelf- en samenredzaamheid te verbeteren.

De uitwerking en uitvoering van de buurtaanpak is op het moment van het opstellen van dit rapport nog in ontwikkeling. De gemeente werkt in het project Buurtkracht samen met woningcorporatie Woonkracht10 en Stichting Welzijn Alblasserdam. Begin 2024 is de gemeente gestart met bijeenkomsten met netwerkpartners en inwoners om het programma vorm te geven. Buurtkracht start in de Staatsliedenbuurt en de Schildersbuurt. Thema's die in de verdere uitwerking van Buurtkracht terugkomen zijn:

- Tolerantie en solidariteit: versterken sociale samenhang
- Armoede, eenzaamheid en schulden: verbeteren signaleringsnetwerk
- Omgeving en gemeenschap: samenwerking voor veerkrachtige buurten

⁴² Gemeente Alblasserdam, Raadsinformatiebrief Voortgang Buurtkracht, 01-07-2024

⁴³ Gemeente Alblasserdam, 2022, Coalitieakkoord 2022-2026, p.7



- Veiligheid en overlast: bevorderen buurtpreventie en gebruik van FIXI app

Spiegelbeeld: sluit dit aan bij de inwoners van Alblasserdam?

Een groot deel van de inwoners van Alblasserdam valt in het gele profiel. Zij hebben doorgaans een sterk sociaal netwerk en staan er wat betreft sociaal kapitaal goed voor. Het veelgenoemde sterke sociale netwerk in Alblasserdam geldt dan ook vooral voor deze inwoners. De grote rol van religieuze gemeenschappen kan er wel voor zorgen dat deze inwoners minder snel in contact komen met de gemeente en vice versa. Inwoners uit het bruine profiel hebben daarentegen doorgaans een relatief klein sociaal netwerk. Zij zijn ook minder vaak lid van een vereniging of gemeenschap. Het versterken van het sociaal kapitaal sluit dus goed aan op de behoefte van deze inwoners.

4.2.3 Cultureel kapitaal

De gemeente zet onder meer in op het vergroten van het cultureel kapitaal van kinderen middels het SMS-kinderfonds, dat in de Drechtsteden-regio wordt uitgevoerd door Stichting Leergeld. Vanuit dit fonds worden kosten voor de sportclub, muzikles of het lidmaatschap voor een vereniging vergoed voor kinderen van 4 tot 18 jaar. Het doel van het fonds is dat kinderen mee kunnen doen met dezelfde activiteiten als hun leeftijdsgenoten. Kinderen in het basisonderwijs kunnen aanspraak maken op maximaal €300 per jaar, in het voortgezet onderwijs is dit €790. Ouders van kinderen met een inkomen van maximaal 140% van het sociaal minimum komen hiervoor in aanmerking.⁴⁴

Spiegelbeeld: sluit dit aan bij de inwoners van Alblasserdam?

Inwoners van Alblasserdam staan er goed voor wat betreft cultureel kapitaal. Inwoners in de twee meest voorkomende profielen in Alblasserdam bezitten over het algemeen de vaardigheden die nodig zijn om mee te doen in de hedendaagse maatschappij. De meeste inwoners zullen de informatie van de gemeente begrijpen. De laaggeletterdheid in Alblasserdam ligt lager dan gemiddeld. Desondanks blijkt uit gesprekken dat er speciale aandacht nodig om specifieke doelgroepen te bereiken.

Door zich ervoor in te spannen dat kinderen mee kunnen doen met sport en cultuur ondersteunt de gemeente het cultureel kapitaal op langere termijn.

4.2.4 Persoonlijk kapitaal

Een belangrijk manier waarop de gemeente het persoonlijk kapitaal van inwoners ondersteunt is het stimuleren van sporten voor verschillende doelgroepen. Alblasserdam kent hiervoor een sportakkoord, dat vormgeeft aan de samenwerking tussen de gemeente, sport- en beweegaanbieders en maatschappelijke organisaties om samen meer mensen met plezier te laten sporten en bewegen. Vanuit het sportakkoord wordt ingezet op de toeleiding naar sport en bewegen, een gezonde leefstijl, sociaal veilige sport, de ondersteuning van sportverenigingen en sportaccommodaties. Onderdeel van het sportakkoord is de 18+-regeling, waarmee (jong)volwassenen in aanmerking kunnen komen voor een (gedeeltelijke) vergoeding van het lidmaatschap van een sportvereniging. Als JOGG-gemeente (Jongeren op Gezond Gewicht) stimuleert de gemeente de gezondheid van de jeugd. Het programma zet in op het stimuleren van sport en bewegen (hoeveelheid beweging en lidmaatschap van

⁴⁴ Sociale Dienst Drechtsteden, *Sms kinderfonds: geld voor school, muziek en sport* - Sociale Dienst, z.d., <https://www.socialedienstdrechtsteden.nl/bijstand/op-welke-financiele-ondersteuning-heb-ik-recht/sms-kinderfonds-geld-voor-school-muziek-en-sport>



verenigingen), gezond eten en drinken (groente en fruit, water drinken), opvoedvaardigheden en de rol van scholen en kinderopvangen.

Spiegelbeeld: sluit dit aan bij de inwoners van Alblasserdam?

Inwoners van Alblasserdam voldoen minder dan gemiddeld aan de beweegrichtlijn en hebben vaker dan gemiddeld overgewicht. Uit het Sportakkoord⁴⁵ blijkt dat de gemeente deze cijfers als onwenselijk ziet en hier actief op wil inzetten. De beweegrichtlijn wordt gebruikt als illustratie voor de impact van meer sporten: in het sportakkoord staat aangegeven dat als 10% meer van de inwoners structureel aan de beweegrichtlijn gaat voldoen, dit gemiddeld jaarlijks €1.761.961 aan maatschappelijke opbrengsten betekent. De inzet van de gemeente sluit dus goed aan op de situatie van inwoners wat betreft persoonlijk kapitaal.

⁴⁵ Gemeente Alblasserdam, *Herijkt Sportakkoord 'Sport en Bewegen versterkt in Alblasserdam' 2023-2026, juni 2023*



Bijlage 1. Geraadpleegde bronnen

Schriftelijke documentatie

Voor de geraadpleegde schriftelijke documentatie wordt verwezen naar de voetnoten in de rapportage.

Gevoerde interviews

Datum gesprek	Functie	Organisatie
17 oktober 2024	Portefeuillehouder en beleidsmedewerker	Gemeente Alblasserdam
5 november 2024	Coördinator sociaal raadslieden, welzijnscoach, consultant bestaanszekerheid, senior bestaanszekerheid, voorzitter Kledingbank	SWA, SDD, Kledingbank
5 november 2024	Coördinator Schuldhulpmaatje, voorzitter Voedselbank	Schuldhulpmaatje, Voedselbank
11 november 2024	Initiatiefnemer	Minimaatjes Alblasserdam
26 november 2024	Afvaardiging gemeenteraad	Gemeente Alblasserdam
2 december 2024	Penningmeester/plv. coördinator	Stichting Leergeld Alblasserdam



Bijlage 2. Onderzoeksverantwoording

Onderzoeksuitvoering

Het onderzoek is uitgevoerd in de periode van juni 2024 tot februari 2025. Het onderzoek is uitgevoerd langs de volgende fasen:

Fase 1: Opstarten van het onderzoek

In de eerste fase is het onderzoek aangevangen met een digitaal startgesprek met de ambtelijke organisatie op 18 juni 2024. In dit gesprek is de onderzoeksopzet besproken en zijn er procesmatige afspraken gemaakt. De rekenkamer heeft met een informatieverzoek de benodigde documenten opgevraagd. De gemeente Alblasserdam heeft in augustus de documenten aangeleverd.

Fase 2: Beleid in beeld

Om zicht te krijgen op de ambities en doelstellingen van de gemeente rondom armoede en sociale ongelijkheid, evenals de instrumenten die de gemeente daarvoor in zet en rol van de verschillende (maatschappelijke) betrokkenen, is in de zomer van 2025 een start gemaakt met de documentanalyse. Om de bevindingen uit de documentanalyse te verifiëren en te verrijken, hebben we verschillende gesprekken gevoerd (zie Bijlage 1). Deze gesprekken zijn benut om de overwegingen achter het huidige beleid te leren kennen en om zicht te krijgen op de bestuurlijke visie op armoede en sociale ongelijkheid.

Fase 3: Uitvoering en praktijk

In fase drie stond de uitvoering van de aanpak van armoede en kansenongelijkheid centraal. Om te onderzoeken hoe het beleid en de inrichting van de samenwerking op papier in de praktijk uitpakt hebben we een klantreis opgesteld. Hiervoor hebben we een drietal fictieve, maar realistische, casussen het proces laten doorlopen van het (vroegtijdig) in beeld komen bij de gemeente tot het komen tot een plan van aanpak. In de onderzoeksrapportage komen deze casussen voornamelijk terug in hoofdstuk 3.

Daarnaast zijn we in gesprek gegaan met vertegenwoordigers van ketenpartners en maatschappelijke organisaties. Zo konden we de werkelijkheid op papier verder inkleuren en bezien hoe die in de praktijk daadwerkelijk uitpakt. Het maakte bovendien inzichtelijk waar de uitvoering goed verloopt, welke knelpunten er zijn en waar de gemeente mogelijkheden onbenut laat.

Er is meermaals geprobeerd om een gesprek te voeren met de Stichting noodfonds diaconaal platform. In het kader van dit onderzoek heeft er uiteindelijk geen gesprek plaatsgevonden.

Fase 4: Rapportage

De rapportagefase bestond uit het opstellen van de nota van bevindingen en de bestuurlijke nota en het proces van ambtelijk en bestuurlijk wederhoor. Op 3 februari 2025 is de nota van bevindingen gedeeld met de ambtelijke organisatie. De ambtelijke organisatie kreeg de gelegenheid om eventuele feitelijke onjuistheden in de nota van bevindingen op te merken. Op 18 februari is de reactie ontvangen. Dit gaf geen aanleiding tot wijzigingen in de nota van bevindingen. Daarna heeft de rekenkamer op 27 februari de volledige rapportage, inclusief conclusies en aanbevelingen, aangeboden aan het college voor een bestuurlijke reactie. Het college heeft om twee weken uitstel gevraagd voor de bestuurlijke reactie. Op 10 april heeft de rekenkamer de bestuurlijke reactie ontvangen. Na ontvangst is deze integraal in de rapportage opgenomen en de rapportage gedeeld met de gemeenteraad.



Nadere omschrijving vier hulpbronnen

De indeling van ongelijkheid en typen kapitaal is afgeleid van het onderzoek naar Eigentijdse ongelijkheid door het SCP⁴⁶. Zij maken gebruik van een indeling van typen kapitaal die voor het eerst in de rapportage Verskil in Nederland⁴⁷ is gebruikt. Hieronder wordt per type kapitaal een nadere toelichting gegeven evenals de indicatoren die hiervoor zijn gebruikt.

Economische kapitaal

Deze vorm van kapitaal richt zich op de financieel-economische positie van de inwoner binnen de samenleving. Het kijkt daarom niet alleen naar geld, maar ook naar de mogelijkheden om geld te verdienen. Met andere woorden, naast financiële positie ook het potentiële verdienvermogen van inwoners. In dit onderzoek zijn daarvoor de volgende indicatoren gebruikt:

Indicatoren	Jaartal	Bron
Bereikt onderwijsniveau (vergeleken met landelijk)	2023	CBS Arbeidsdeelname
Inkomensverdeling (vergeleken met landelijk)	2023	CBS Inkomens
Aantal personen dat moeite heeft met rondkomen (vergeleken met landelijk)	2022	Gezondheidsmonitor volwassenen en ouderen van GGD'en, CBS en RIVM
Werkloosheidspercentage (vergeleken met landelijk)	2022	CBS Arbeidsdeelname

Cultureel kapitaal

Cultureel kapitaal ('waar je bij past') gaat om vaardigheden die nodig zijn om mee te kunnen doen in de moderne maatschappij, zoals Engels spreken of met computers om kunnen gaan. In dit onderzoek zijn daarvoor de volgende indicatoren gebruikt:

Indicatoren	Jaartal	Bron
Lidmaatschap van verenigingen	2024	Vragenlijst Citisens
Beheersing van Engelse taal	2024	Vragenlijst Citisens
Basale digitale vaardigheden	2024	Vragenlijst Citisens

Sociaal kapitaal

Sociaal kapitaal ('wie je kent') slaat op het sociale netwerk. In dit onderzoek zijn daarvoor de volgende indicatoren gebruikt:

Indicatoren	Jaartal	Bron
Aantal mensen met sociale eenzaamheid	2022	Gezondheidsmonitor volwassenen en ouderen van GGD'en, CBS en RIVM
Gemis van sociale steun in Nederland	2022	Gezondheidsmonitor volwassenen en ouderen van GGD'en, CBS en RIVM

⁴⁶ Sociaal Cultureel Planbureau (2023). *Eigentijdse ongelijkheid*.

⁴⁷ Sociaal Cultureel Planbureau (2014). *Verskil in Nederland*.



Sociale omgeving van inwoners	2024	Vragenlijst Citisens
Ervaren sociale steun in omgeving (vragenlijst Citisens)	2024	Vragenlijst Citisens

Persoonlijk kapitaal

Persoonlijk kapitaal heeft te maken met mentale en fysieke gezondheid en of je zelf de persoonlijke hulpbronnen hebt (waar je niet per se iets aan kunt doen) om mee te doen in de maatschappij. In dit onderzoek zijn daarvoor de volgende indicatoren gebruikt:

Indicatoren	Jaartal	Bron
Aantal personen met overgewicht (vergeleken met landelijk)	2023	Gezondheidsmonitor volwassenen en ouderen van GGD'en, CBS en RIVM
Mentaal welbevinden (vergeleken met landelijk)	2022	Gezondheidsmonitor volwassenen en ouderen van GGD'en, CBS en RIVM
Laaggeletterdheid	2019	ROA (via geletterdheidinzicht.nl)

Vragenlijst door Citisens

In de periode van 20 mei tot 27 mei is er een vragenlijst uitgezet onder ongeveer 20.000 leden van het Citisenspanel naar de sociale en culturele positie in de samenleving. Deze vragenlijst was erop gericht om het cultureel en sociaal kapitaal van inwoners te laden. De vragenlijst is gebaseerd op het onderzoek van het SCP en aangevuld met relevante indicatoren.

De leden van het panel hebben antwoord gegeven doormiddel van een 'slider' of door een keuze tussen maken uit meerdere opties. De resultaten van de vragenlijst zijn gekoppeld aan de 8 inwonerprofielen.

Sociaal kapitaal

- Met hoeveel mensen in je persoonlijk omgeving (anders dan gezinsleden en hulpverleners) bespreek je persoonlijke zaken? *Denk hierbij bijvoorbeeld aan problemen met je gezondheid of geldzaken.*
- Heb je vrienden, kennissen of familieleden met één van de volgende beroepen? *Hierbij gaat het erom dat je deze mensen persoonlijk kent, buiten hun werk om. Je kunt meerdere antwoorden kiezen.*
 - Burgemeester of lid van de Tweede Kamer
 - Arts of advocaat
 - Directeur van een commercieel bedrijf met meer dan 10 mensen in dienst
 - Hoge ambtenaar, bv. gemeentesecretaris of directeur op een ministerie
 - Professioneel musicus, artiest of schrijver
 - Iemand met een inkomen van meer dan €5.000 euro netto
 - Weet ik niet / zeg ik liever niet
 - Geen van bovenstaande
- Hieronder staan verschillende vaardigheden en eigenschappen. Ken je mensen die je daarmee kunnen helpen als dat nodig is?
 - Iemand die veel weet van allerlei regelingen van de overheid of geldzaken
 - Iemand die je medisch advies kan geven als je ontevreden bent over je dokter
 - Iemand die veel geld (€2.500 of meer) aan je kan lenen
 - Iemand die af en toe mensen een baan kan aanbieden
 - Iemand die een goede referentie/aanbeveling kan geven voor een sollicitatie



- Zeg ik liever niet
 - Geen van bovenstaande
- Hieronder staan verschillende vaardigheden en eigenschappen. Ken je mensen die je daarmee kunnen helpen als dat nodig is?
 - Iemand die kan helpen bij klussen in huis (timmerwerk, schilderen) of reparaties uitvoeren
 - Iemand die boodschappen kan doen als je ziek bent
 - Iemand die een logeeraadres kan bieden als je tijdelijk uit je huis moet
 - Iemand die advies kan geven bij een conflict op het werk
 - Iemand die advies kan geven bij een conflict met familieleden
 - Iemand die voor je kan zorgen als je langdurig ziek bent
 - Zeg ik liever niet

Cultureel kapitaal

- Ik begrijp brieven die ik van de gemeente binnen krijg?
- Van welke verenigingen of gemeenschappen ben je lid of actief deelnemer?
 - Sport- en spelvereniging (zoals een voetbalclub, bokscub of een hengelsportvereniging)
 - Muziek- of culturele vereniging (zoals een fanfare of toneelclub)
 - Gezelligheidsverenigingen (zoals een studentenvereniging, heren/dames sociëteiten)
 - Religieus- of levensbeschouwelijke gemeenschap
 - Serviceclub (zoals de Rotary of een Lions Club)
 - Natuur, milieu en dierenverenigingen (zoals IVN, postduivenbond of milieuvereniging)
 - Vakbond
 - Een ander type vereniging, namelijk:
 - Ik ben niet lid van een vereniging of gemeenschap
 - Zeg ik liever niet
- Kun je Engels?
 - Nee
 - Ja, ik kan makkelijke zinnen begrijpen als ik ze lees of hoor
 - Ja, ik spreek een paar woorden (genoeg om bijvoorbeeld iets te bestellen in een restaurant)
 - Ja, genoeg om te praten over simpele en algemene dingen (genoeg om bijvoorbeeld de weg te vragen)
 - Ja, genoeg om zonder voorbereiding een gesprek te voeren over dagelijkse onderwerpen (bijv. over familie, hobby's)
 - Ja, genoeg om de kern van een ingewikkelde tekst te begrijpen, en een spontaan gesprek te voeren met iemand die Engels als moedertaal heeft.
 - Ja, genoeg om ingewikkelde en lange teksten helemaal te begrijpen, en mijzelf zonder problemen uit te drukken in een gesprek met iemand die Engels als moedertaal heeft.
 - Ja, genoeg om zonder voorbereiding aan elk gesprek of discussie deel te nemen en een ingewikkeld betoog te houden
 - Ja, Engels is mijn moedertaal
 - Zeg ik liever niet
- Kun jij op de computer werken met een tekstverwerkingsprogramma (zoals Word of Pages)?
- Kun jij een programma installeren op een computer?
- Kun jij de beveiliging op een computer regelen (met bijvoorbeeld een virusscanner of firewall)?

Politiek zelfvertrouwen

Deze vragen zijn gesteld om context te bieden bij de interpretatie van de vragenlijst.



- Mensen zoals ik hebben invloed op het bestuur van de gemeente?
- De gemeenteraad vindt het belangrijk wat mensen zoals ik denken

Indeling van inwoners aan de hand van de Citisens-methode

De Citisens betrokkenheidsprofielen zijn ontwikkeld om aan de hand van data een nauwkeurige inschatting te maken van de samenstelling van gemeenten. Op basis van big data onderscheidt het model acht groepen inwoners die van elkaar verschillen in sociaaleconomische positie in de samenleving, vertrouwen in de overheid en voorkeuren voor dienstverlening van de gemeente. Voor iedere groep is een profiel opgesteld; hierbij hebben we sociaal-demografische kenmerken zoals leeftijd, opleidingsniveau en welstand uit gerenommeerde bronnen gecombineerd met eigen onderzoeksdata over de positie in de samenleving van inwoners die verzameld is via het Citisenspanel met meer dan 75.000 leden.

Zo krijgt iedere groep een herkenbaar karakter. De resultaten van dit onderzoek zijn uitgesplitst naar de profielen. De verschillen worden vervolgens gebruikt om de verschillen in houding, sociaaleconomische positie en gedrag tussen wijken weer te geven.



Bijlage 3. Overzicht maatschappelijke partners

Onderstaand overzicht is niet uitputtend en is opgesteld aan de hand van informatie bekend bij de gemeente Alblasserdam.

Naam	Beschrijving activiteiten	Relatie tot de gemeente
Voedselbank Alblasserdam	Voedselondersteuning	Subsidierelatie (huisvesting)
Stichting Leergeld	Financiële ondersteuning voor sport, cultuur, onderwijs en welzijn.	Subsidierelatie
Stichting Welzijn Alblasserdam	Welzijnswerk (o.a. sociaal raadslieden, thuisadministratie)	Subsidierelatie
Stichting Noodfonds Diaconaal Platform Alblasserdam	Noodvoorziening inkomensondersteuning	Waarderingssubsidie
Stichting Urgente Noden	Noodvoorziening inkomensondersteuning	Geen financiële relatie tot de gemeente
Schuldhulpmaatje	Hulp bij (beginnende) schuldenproblematiek	Waarderingssubsidie
Minimaatjes	Samenbrengen van minima	Geen financiële relatie tot de gemeente
Kledingbank	Verstrekken van nieuwe en gebruikte kleding	Subsidierelatie (huisvesting)
Quiet Drechtsteden	Verzachten van armoede op verschillende manieren (in samenwerking met de samenleving)	Waarderingssubsidie
Hip helpt	Ondersteuning bij alledaagse activiteiten	Geen directe financiële relatie tot de gemeente, project van stichting noodfonds diaconaal platform
Helpende handen	Ondersteuning bij alledaagse activiteiten	Geen financiële relatie tot de gemeente

